

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра технологічної та професійної освіти

«До захисту допускаю»
завідувач кафедри технологічної
та професійної освіти,
доктор педагогічних наук, професор
_____ Леонід ОРШАНСЬКИЙ
« ____ » _____ 2025 р.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ
МИСТЕЦТВА ФЛОРИСТИКИ НА ГУРТКОВИХ ЗАНЯТТЯХ

Спеціальність 014.10 Середня освіта (Технології)

Магістерська робота
на здобуття кваліфікації – вчитель технологій, вчитель інформатики

Авторка роботи: МАЛИК Тетяна Володимирівна _____
підпис

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
МЕЛЬНИК Галина Миколаївна _____
підпис

Дрогобич, 2025

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Зав. кафедри _____
(підпис) 24.10.2024 р. (дата)

ЗАВДАННЯ на підготовку магістерської роботи

1. Тема «Організаційно-методичні аспекти навчання школярів мистецтва флористики на гурткових заняттях».

2. Керівник – канд. пед. наук, доцент Мельник Г.М.

3. Студентка – Малик Тетяна Володимирівна.

4. Перелік питань, що підлягають висвітленню у кваліфікаційній роботі:

1. З'ясувати сутність флористики як живої душі інтер'єру.
2. Дослідити витоки розвитку флористики, простеживши її еволюцію від давніх часів до сучасності, виявивши ключові культурні та естетичні впливи.
3. Охарактеризувати популярні стилі у флористичі.
4. Розглянути важливі чинники організації роботи гуртка художньо-естетичного спрямування.
5. Описати особливості створення програми гуртка «Флористичне мистецтво в інтер'єрі».
6. Розробити методичні поради щодо реалізації процесу навчання в гуртку з флористичного оформлення інтер'єру.
7. Розглянути сучасні підходи до організації візуального супроводу навчального процесу у гуртку.
8. Оцінити ефективність роботи у гуртка.

5. Список рекомендованої літератури:

1. Белова В. А. Основи флористики : навчальний посібник для позашкільних навчально-виховних закладів. Котовськ, 2010. 59 с.
2. Букет. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Букет>
3. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Київ: Оберіг, 1993. 590 с.
4. Джейн Пекер. Курс флористики. Прості техніки створення дивовижних квіткових композицій. /переклад Людмили Горин. Київ: В-во ArtHuss, 2024. 160 с. : іл.
5. Дячук П.В., Перфільєва М.В., Перфільєва Л.П. Флористика: навчальний посібник. Умань, ПП Жовтий 2013. 182 с.
6. Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»: методичний посібник / А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко, В. В. Мачуський; за ред. В. В. Мачуського. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 223 с.
7. Пузиренко Я. Декоративна флористика. Мистецтво квіткового дизайну. навч. посіб. Київ : В-во Кондор, 2024. 232 с.
8. Теорія та методика навчання технології: навчальний посібник / І.П.Андрощук, О.М. Коберник, А.Ю. Цина та ін., за заг. ред. О.М.Коберника. Умань: ФОП Жовтий О.О. 2014. 479 с.
9. Флористика (дизайн). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Флористика_\(дизайн\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Флористика_(дизайн))

№ з/п	Назва етапу	Термін виконання	Термін звіту перед керівником, кафедрою
1.	Вивчення й аналіз псих.-педагогічної, методичної та спец. літератури; визначення вихідних положень дослідження (об'єкт, предмет, методи); формулювання мети; постановка завдань.	до 03.12.2024 р.	17.12.2024 р.
2.	Підготовка 1-го розділу роботи.	до 15.04.2025 р.	25.04.2025 р.
3.	Підготовка 2-го розділу роботи.	до 16.09.2025 р.	24.09.2025 р.
4.	Формування висновків. Оформлення роботи.	до 28.10.2025 р.	31.10.2025 р.
5.	Перевірка роботи на плагіат	до 14.11.2025 р.	21.11.2025 р.
6.	Попередній захист роботи і рецензування.	до 24.11.2025 р.	28.11.2025 р.

7. Дата видачі завдання – 24.10.2024 р.

8. Термін подачі роботи керівнику – 07.11.2025 р.

9. Із вимогами до виконання роботи і завданням ознайомлена _____ Тетяна МАЛИК

10. Керівник _____ Галина МЕЛЬНИК

ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Тема : «Організаційно-методичні аспекти навчання школярів мистецтва флористики на гурткових заняттях»

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту:

дата

Голова ЕК _____
підпис

прізвище та ініціали

Секретар ЕК _____
підпис

прізвище та ініціали

АНОТАЦІЯ

Малик Т.В. Організаційно-методичні аспекти навчання школярів мистецтва флористики на гурткових заняттях. – Рукопис.

У магістерській роботі з'ясовано сутність мистецтва флористики, досліджено витoki її розвитку від давніх часів до сучасності та охарактеризовано популярні стилі у флористичному дизайні.

Ще у робота містить розгляд важливих чинників організації роботи гуртка «Флористичне мистецтво в інтер'єрі», розробку програми для нього та методичні поради щодо реалізації процесу навчання й особливості оцінки ефективності його роботи у гуртка.

Також магістерське дослідження містить цікаві розробки уроку, анкетування та тестів для гуртківців.

Ключові слова: флористика, гурток, школярі, методика навчання.

SUMMARY

Malyk T.V. Organizational and methodological aspects of teaching schoolchildren the art of floristry in group classes. – Manuscript.

The master's thesis clarifies the essence of the art of floristry, explores the origins of its development from ancient times to the present day, and characterizes popular styles in floral design.

The thesis also includes a review of important factors in organizing the work of the "Floristic Art in the Interior" group, developing a program for it, and methodological advice on implementing the learning process and the features of assessing the effectiveness of its work in the group.

The master's thesis also contains interesting lesson designs, questionnaires, and tests for group members.

Keywords: floristry, group, students, teaching methods.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. МИСТЕЦТВО ФЛОРИСТИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ЯК ГАРМОНІЯ ТРАДИЦІЙ ТА СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ.....	11
1.1. Флористика – жива душа інтер'єру.....	11
1.2. Витоки мистецтва флористики.....	15
1.3. Популярні стилі у флористиці.....	23
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ГУРТКА «ФЛОРИСТИЧНЕ МИСТЕЦТВО В ІНТЕР'ЄРІ».....	29
2.1. Важливі чинники організації роботи гуртка художньо-естетичного спрямування.....	29
2.2. Особливості створення програми гуртка «Флористичне мистецтво в інтер'єрі».....	34
2.3. Методичні поради щодо реалізації процесу навчання в гуртку з флористичного оформлення інтер'єру.....	41
2.4. Сучасні підходи до організації візуального супроводу навчального процесу у гуртку.....	50
2.5. Оцінка ефективності роботи гуртка для зворотного зв'язку.....	53
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

З глибокої давнини природа була і залишається невичерпним джерелом натхнення та потужним стимулом для творчості у всіх видах і жанрах мистецтва. Її неперевершена краса та досконалість форм завжди приваблювали митців: рослини надихали скульпторів на створення витончених ліній, художників – на палітру кольорів, архітекторів – на гармонійні пропорції. Однак, жоден вид мистецтва не пов'язаний так тісно зі світом природи, її органічними формами та життєвою енергією, як флористичний дизайн.

Флористика – це не просто естетичне оформлення, а справжнє мистецтво, що дозволяє передати життя природи в її динаміці та багатогранній красі через створення унікальних композицій. Завдяки цій взаємодії людина не лише глибше пізнає світ природи, відкриває його закони та взаємозв'язки, але й пробуджує в собі почуття любові, дбайливого ставлення до довкілля, а також розкриває власні художні здібності та естетичні смаки. Цей тісний зв'язок мистецтва й природи є надзвичайно ефективним засобом всебічного виховання та гармонійного розвитку особистості. Флористика, будучи інтегративною галуззю, охоплює майже всі види декоративно-ужиткового мистецтва, які в поєднанні з природними матеріалами утворюють казковий світ та неперевершену красу виробів, здатних перетворити будь-який простір.

Тема прикрашання рослинами в українській культурі вивчалася різними фахівцями. Етнографи, серед яких М. Максимович, Ф. Вовк і В. Шухевич, заклали основу для розуміння цього явища. Фольклористи (Е. Гаврилюк, В. Голобородько) аналізували його з точки зору народної творчості. Мистецтвознавці (О. Найден, Г. Стельмашук) досліджували рослинні мотиви у візуальному мистецтві. Зокрема, О. Найден, М. Селівачов та С. Китова приділяли увагу рослинним орнаментам у пластичних видах мистецтва. А праці К. Сосенка та О. Найдена стали основою для вивчення

символічного значення рослинного оздоблення. Традиційне оздоблення квітами в Україні також зацікавило флористів, зокрема М. Табунщикова, Г. Корнієнка та І. Добруцького.

Нині заняття з флористики відіграють ключову роль у залученні школярів до світу природи, формуванні у них глибокої потреби її збереження та вдосконалення, а також надають унікальну можливість виготовляти справжні твори мистецтва. За допомогою квітів, листя, гілок та різноманітних технік декоративно-ужиткового мистецтва учні не лише опановують практичні навички, а й вчаться образному мисленню, розвивають фантазію, креативність та творчу активність. Це дозволяє їм підтримувати та поглиблювати спілкування з природою навіть в умовах міського середовища, виховує любов та здатність цінувати красу навколишнього світу. Зазначена мета досягається шляхом ефективного залучення учнів до гурткової роботи, яка пропонує структуроване та підтримуюче середовище для розвитку цих важливих компетенцій.

Незважаючи на зростаюче усвідомлення важливості естетичного та екологічного виховання, а також безперечний потенціал флористики як засобу розвитку творчої особистості, на сьогоднішній день існує недостатнє вирішення цієї проблеми на практиці та брак систематизованих методичних розробок. Сучасна освітня практика потребує оновлених підходів та конкретних рекомендацій щодо ефективної організації навчального процесу в гуртках з фітодизайну. Ця актуальність зумовила вибір нами **теми магістерської роботи: «Організаційно-методичні аспекти навчання школярів мистецтва флористики на гурткових заняттях»**. Дослідження спрямоване на заповнення існуючих методичних прогалин, пропонуючи обґрунтовані та практично орієнтовані рішення для педагогів.

Об'єктом дослідження є позаурочна художньо-трудова діяльність учнів.

Предметом дослідження є процес навчання школярів флористиці на гурткових заняттях, що включає зміст, форми та методи організації освітньої діяльності.

Мета магістерської роботи: теоретично обґрунтувати, систематизувати та розробити ефективні форми, методи та зміст навчання учнів на гурткових заняттях з флористики, сприяючи їхньому всебічному естетичному та творчому розвитку.

Для досягнення поставленої мети та забезпечення комплексності дослідження були визначені такі завдання:

1. З'ясувати сутність флористики як живої душі інтер'єру.
2. Дослідити витoki розвитку флористики, простеживши її еволюцію від давніх часів до сучасності, виявивши ключові культурні та естетичні впливи.
3. Охарактеризувати популярні стилі у флористиці.
4. Розглянути важливі чинники організації роботи гуртка художньо-естетичного спрямування.
5. Описати особливості створення програми гуртка «Флористичне мистецтво в інтер'єрі».
6. Розробити методичні поради щодо реалізації процесу навчання в гуртку з флористичного оформлення інтер'єру.
7. Розглянути сучасні підходи до організації візуального супроводу навчального процесу у гуртку.
8. Оцінити ефективність роботи у гуртка.

Для досягнення поставленої мети та виконання визначених завдань у роботі використовувалися такі **методи дослідження**: теоретичні методи; (*аналіз та синтез* науково-методичної, педагогічної та мистецтвознавчої літератури з питань фітодизайну, організації позашкільної освіти, естетичного та творчого розвитку дітей; *порівняння та узагальнення* різних підходів до викладання декоративно-ужиткового мистецтва та фітодизайну з метою виявлення найбільш ефективних практик; *систематизація та*

класифікація отриманих даних для структурування теоретичного матеріалу та формування послідовної методичної бази; *проектування* змісту навчальної програми та методики проведення занять гуртка; та емпіричні методи: *спостереження* за діяльністю гуртківців під час практичних занять з декоративно-ужиткового мистецтва; *бесіди з педагогами-позашкільниками* для з'ясування їхнього досвіду та потреб у методичних розробках.

Наукова значущість дослідження полягає в тому, що систематизовано історичні етапи та сучасні тенденції розвитку флористики як виду мистецтва та навчального напрямку, обґрунтовано педагогічний потенціал гурткових занять з флористики для формування естетичних смаків, розвитку творчого мислення та практичних навичок у школярів, теоретично узагальнено та розширено підходи до організації методичного забезпечення гурткової роботи з флористики, включаючи принципи розробки навчальних програм та методик проведення занять.

Практична значущість роботи полягає у розробці комплексної навчальної програми для гуртка «Флористичне оформлення інтер'єру», детальної методики проведення типового гурткового заняття, що містить конкретні рекомендації щодо етапів роботи, використання наочності та забезпечення безпеки; методичних порад щодо ефективного використання наочності (інструкційних, технологічних карток, мультимедійних презентацій, відеоуроків) у процесі навчання флористичного дизайну, що сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу та самостійної роботи учнів. Ці матеріали є готовими до використання та стануть цінним посібником для педагогів-позашкільників, інструкторів з декоративно-ужиткового мистецтва та всіх, хто зацікавлений у розвитку творчих здібностей дітей засобами фітодизайну.

Апробація результатів. На XII Міжнародній науково-практичній конференції викладачів та студентів факультету фізики, математики, економіки та інноваційних технологій «Актуальні проблеми сучасної науки» доповідалися результати та основні положення магістерської роботи (тема

доповіді «Сучасна флористика як продовження традиції квітчання в культурній спадщині народів світу»).

Робота складається з вступу, двох розділів (які включають сім параграфів), висновків та списку використаних джерел. Така структура забезпечує логічну послідовність викладу матеріалу, від теоретичного обґрунтування та аналізу до практичних рекомендацій та узагальнення отриманих результатів, що дозволяє повноцінно розкрити тему дослідження.

РОЗДІЛ 1. МИСТЕЦТВО ФЛОРИСТИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ЯК ГАРМОНІЯ ТРАДИЦІЙ ТА СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

1.1. Флористика – жива душа інтер'єру

Сьогодні актуально прикрашати будинки, офіси, кафе і виставкові стенди не тільки елементами урбаністичного спрямування і новаторськими дизайнерськими рішеннями, але і квітковими композиціями різних видів. Цей напрямок одержав назву – флористичне оформлення інтер'єрів, або фітодекор [36].

Флористика – різновид декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну, яке проявляється у створенні флористичних робіт (букетів, композицій, панно, колажів тощо) з різноманітних природних матеріалів (квітів, листків, трав, ягід, плодів, горіхів та ін.), які можуть бути живими, сухими або консервованими [35].

Фітодекор – оформлення інтер'єру квітами й кімнатними рослинами, можна розглядати як вид ужиткового мистецтва.

Справді, щоб квіти вносили свій, неповторний колорит у затишок дому або квартири, мало просто придбати їх і розставити по підвіконнях. З врахуванням правильно підібраного місця й відповідного освітлення квіткові композиції стануть справжньою прикрасою житла. Вони можуть зробити кімнату візуально вищою або просторішою, затишнішою. Зелені островці в дачному будинку позитивно вплинуть на настрій всіх його мешканців, тому що рослини, так само як вода або вогонь у каміні, заспокійливо впливають на нервову систему, допомагаючи розслабитися.

Флористика – це набагато більше, ніж просто букет у вазі. Це невід'ємна частина сучасного інтер'єру, яка додає простору життя, характеру та гармонії. Правильно підібрані та оформлені рослинні композиції здатні кардинально змінити атмосферу приміщення, перетворивши його на затишну, стильну та надихаючу оазу.

На відміну від статичних меблів чи декору, живі квіти та рослини постійно змінюються, ростуть, розквітають, вносячи в інтер'єр динаміку та відчуття природи. Це створює більш приємне та комфортне середовище для перебування.

Кольори, форми та аромати квітів безпосередньо впливають на наш емоційний стан. Яскраві букети можуть створити відчуття свята та радості, а спокійні зелені композиції – атмосферу релаксу та спокою. Флористика дозволяє контролювати та формувати бажаний настрій у приміщенні.

Флористичні композиції – це не просто декор, а елемент, що відображає стиль інтер'єру (від мінімалізму до бохо-шику) та особистий смак власника. Вони можуть слугувати яскравим акцентом, що привертає увагу, або ж гармонійно доповнювати загальну концепцію.

У сучасному світі дизайн постає як багатогранна інтеграційна сфера, що поєднує в собі технічні, естетичні та гуманітарні підходи до створення гармонійного й функціонального предметного середовища. Це не просто процес оформлення речей чи просторів – дизайн охоплює майже всі сфери людського життя, впливаючи на спосіб мислення, стиль спілкування та якість побуту. Він є виразом творчого світогляду, засобом культурної ідентифікації народу, а також інструментом самовираження особистості. Сьогодні дизайн виступає важливим чинником розвитку суспільства, адже поєднує традиції й інновації, утверджуючи естетичні й моральні цінності у матеріальному світі [1; 46].

В останні десятиліття у світових освітніх системах спостерігається тенденція до активного впровадження проєктної культури, яка ґрунтується на синтезі практичних і теоретичних знань, а також на розвитку здатності до творчого вирішення реальних проблем [16]. Одним із важливих напрямів застосування дизайн-освіти у педагогічному процесі є флористичний дизайн (фітодизайн) – мистецтво створення гармонійного простору з використанням природних компонентів: рослин, каміння, моху, кори, піску та інших елементів природного походження [35; 36].

Фітодизайн (від давньогрецького *φυτόν* – рослина та англійського *design* – проектувати, конструювати) [25; 35]. Це не просто естетичне оформлення, а цілеспрямоване, науково обґрунтоване введення рослин у простір для його гармонізації. Він охоплює дизайн інтер'єрів офісів, житлових приміщень та інших просторів, враховуючи не лише їхню біологічну сумісність та екологічні особливості, але й здатність до поліпшення якості повітря, створення сприятливого мікроклімату та психологічного комфорту. У ширшому розумінні, фітодизайн також визначається як практика створення рослинних композицій для оформлення інтер'єрів, озеленення приміщень та створення зимових садів [25; 35].

Це також загальна назва для різних, більш вузьких напрямків, пов'язаних з використанням елементів природи. Під визначення фітодизайну потрапляють: флористика (мистецтво роботи з квітами), ландшафтний дизайн (оформлення зовнішніх просторів) та фітодизайн інтер'єру (озеленення та декорування внутрішніх приміщень).

Хоча не всі люди відкрито демонструють свою любов до квітів, проте кожен хоча б раз у житті дарував їх або отримував у подарунок. Гарний букет здатний висловити цілий спектр емоцій: від поваги та щирої симпатії до глибокого почуття любові, перетворюючи звичайний жест на справжнє диво. Без квітів не обходиться жодна значуща подія чи свято, вони є символом урочистості та краси. Однак і в повсякденному житті, правильно підібрані та з добрим смаком розміщені рослини створюють психологічний комфорт, покращують мікроклімат приміщення, насичуючи повітря киснем та приємними ароматами.

Живі рослини природним чином очищають повітря та поглинаючи шкідливі речовини. Деякі рослини підвищують вологість, що особливо актуально в опалювальний період. Це робить простір не тільки красивим, а й здоровішим для перебування.

За допомогою крупних рослин або груп квітів можна візуально розділити простір на функціональні зони, не використовуючи громіздкі перегородки. Це створює відчуття легкості та відкритості.

Часто саме флористичні елементи ставлять фінальний акцент у дизайні, поєднуючи всі деталі в єдине ціле і надаючи приміщенню відчуття обжитості та гармонії.

Ось кілька прикладів інтеграції флористики в інтер'єр:

- 1) *настільні композиції* – класичні букети, мінімалістичні композиції з сукулентів, сезонні кошики тощо;
- 2) *вертикальне озеленення* – живі стіни, модульні системи з рослинами, що економлять простір і створюють вражаючий візуальний ефект;
- 3) *крупні рослини у діжках* – можуть слугувати акцентом у просторій вітальні або зоною відпочинку;
- 4) *підвісні кашпо* – додають динаміки та допомагають використати вертикальний простір;
- 5) *тераріуми та флораріуми* – створюють мініатюрні екосистеми, що потребують мінімального догляду [39; 41].

Вкладаючи душу в озеленення, людина не просто прикрашає простір, а створює середовище, яке дихає, надихає та позитивно впливає на її самопочуття. Флористика – це мистецтво, що перетворює будь-який інтер'єр на справжній оазис.

Тож, що таке флористика – наука, мистецтво квіткове аранжування чи ремесло? Це наука, яка формує здатність підібрати квіти, komponувати їх, знати основні правила композиції (пропорції, масштаб, поєднання кольорів), розуміти, коли їх краще зрізати, як оживити зів'ялі, кому і як подарувати, які краще вибрати.

Це й завидна майстерність – вміння скласти гармонійну композицію, букет, вінок, кошик, прикрасити будь-яке приміщення (зал, кабінет, фойє), знати стилі та школи аранжування, вільно орієнтуватися у всьому

різноманітті флори, що передбачає високий рівень володіння ремеслом, техніками та знаннями.

Це й справжнє мистецтво – вміння за допомогою квітів, листя, гілок висловити образ, почуття, думки, створити емоційний вплив для якого потрібен талант художника і поета, здатність до естетичного осмислення та творчого самовираження.

1.2. Витоки мистецтва флористики

Одним із найвеличніших втілень краси на нашій планеті є квіти. Вони завжди зачаровували людину гармонією форм, різнобарв'ям відтінків і тонким ароматом. З давніх-давен люди намагалися знайти пояснення цьому природному диву, створюючи численні легенди про небесне походження квітів, про богів та казкових істот, які нібито перетворювалися на чарівні рослини. Зрештою, сама людина стала творцем краси, виводячи нові сорти квітів, що вражають своєю вишуканістю та різноманіттям.

Складно уявити світ без квітів – без них він втратив би частинку своєї душі. Людство почало милуватися ними ще на зорі цивілізації, коли людина вперше усвідомила себе істотою, здатною відчувати й творити. Відтоді квіти супроводжують нас у всіх важливих моментах життя – від народження й радості свят до прощання і скорботи. Вони мовчки говорять про любов і вдячність, захоплення та повагу, вірність і пам'ять.

Флористика як мистецтво має глибоке історичне коріння. Квіти здавна використовували для прикрашання осель, храмів і місць проведення свят. Археологічні розкопки, старовинні барельєфи, розписи на стінах, тканини, гобелени, килими та вирізьблені орнаменти свідчать, що вже тисячі років тому люди приносили квіти до своїх осель, щоб насолоджуватися їхньою красою.

З глибокої давнини людина вчилася у природи, намагаючись відтворити її досконалість. І нині комара природи невичерпна – багатство

форм, барвистих поєднань підказує дизайнеру найбільш оптимальні рішення для творчості.

З давніх-давен людина відзначала квітами всі свої свята та урочисті події. У *Давньому Єгипті*, вони мали не лише естетичне, а й сакральне значення. Особливо шанувався лотос – символ чистоти, життя та сонця. Так, древні єгиптяни опанували мистецтво створення гірлянд і вінків із лотосів – священних квітів Нілу. Одне з перших зображень гірлянди з лотосів, німфей і листя персей можна побачити на стінному розписі давньоєгипетської гробниці [10, с. 5]. Вражає своєрідна укладка квітів у декоративному плані, дотримання пропорцій та глибокий «підтекст» малюнка, що свідчить про високий рівень естетичного сприйняття.

У багатьох давніх країнах квіти і дерева служили своєрідними символами, відіграючи значну роль у релігійних обрядах та святах. Так, у Стародавній Греції статуї верховного бога Зевса прикрашали гілками дуба, що символізував силу; бога морів Посейдона – вітями прибережної сосни; Афродіти, богині краси, любові – гілками мирти; Ерота, бога кохання – трояндами; богині перемоги Ніки – пальмовою гілкою; бога Сонця Аполлона – гілками лавра, що символізував пошану і славу; богині мудрості, знань, мистецтва і ремесла Афіни – оливковою гілкою, яка уособлювала мир [10, с. 7].

Пишні букети з троянд були поширені серед *римської знаті*, підкреслюючи їхній статус та розкіш. Давні греки та римляни використовували в якості прикрас на святах вінки та гірлянди. Плетіння вінків у давній Греції та Римі було своєрідним видом мистецтва, де кожна декоративна рослина мала визначене призначення. У Греції квіткові вінки прикрашали голови переможців та богів, а в Римській імперії ними оздоблювали тріумфальні процесії.

Вінками з лавру нагороджували як почесним знаком видатних спортсменів, філософів, співців (лауреат у перекладі з грецького означає «увінчаний лавром»).

На теренах Київської Русі одним із найдавніших і найвідоміших зразків матеріальної культури, що засвідчує уміння людини використовувати та осмислювати образи квітів, є всесвітньо відома пектораль – унікальна прикраса, датована IV століттям до н.е. На цьому шедеврї скіфського золотарства зображено тріаду світобудови: небо, землю та людину. Центральний пояс, який символізує земне життя, прикрашено вишуканими мотивами квітів, пагонів, листя та птахів – образами, що уособлюють гармонію природи, її вічне відродження та нерозривний зв'язок людини з довкіллям [10, с. 11].

У похмурі *часи Середньовіччя* квіти використовували зазвичай для прикраси церковних інтер'єрів, їх вирощували в монастирських садах з прикладною метою [10, с. 8]. Символіка квітів набула переважно релігійного значення: біла лілія стала квіткою Діви Марії – символом чистоти і непорочності; ірис – знаком страждання і болю; червона лілія символізувала кров Христа; аквілегія (водозбір) – Святий Дух. У цей період квіти, призначені для декоративних цілей, спочатку вирощували лише в монастирських садах, які називали «раєм Марії», висаджуючи там переважно лілії, троянди, іриси, півонії, маки, конвалії.

Вінок з мирту та розмарину у середні віки надягали на наречену в день її весілля.

У середньовічній Європі квіти набули символічного значення в релігійному мистецтві. Їхні зображення зустрічаються на вітражах, у мініатюрах, фресках і гербових орнаментах.

Вінки були улюбленими прикрасами українських дівчат під час свят і хороводів. Олекса Воропай зазначав: «Наші дівчата плетуть собі вінки з квітів маку, синіх волошок, білого ромен-зілля, чорнобривців та дикої рожі...» [5, с 489].

Укладання із квітів, рослин, гілок художніх композицій, яке зародилася в Китаї в VII столітті, а згодом поширилося і в Японії, спочатку використовувалося ченцями як підношення Будді. Згадки про оздоблення

храмів живими квітами містяться також в буддиських книгах 735 р. н.е. [3]. В Індії ця церемонія зводилася до розсипання пелюсток. Проте згодом воно переросло у мистецтво аранжування – ікебану, що з японської перекладається як живі квіти. Ікебана – це гармонійного поєднання рослин, простору й символізму, де високе центральне стебло у ранніх формах доповнювалося двома коротшими, і символізувало відповідно небо, людину і землю. Цей напрям справив значний вплив на європейську флористику, додавши їй філософської глибини та мінімалістичної естетики. Нині японська та китайська ікебани суттєво різняться одна від одної [15].

У XVII–XIX століттях формуються основи сучасної флористики. З'являються перші підручники й трактати з мистецтва складання букетів, починають діяти квіткові майстерні при палацах і маєтках.

Для букетів у *готичному стилі* характерні плавна зігнутість ліній, невелика кількість квітів. Вази часто мали вузьку, витягнуту і ребристу поверхню, виготовлялися з кераміки та скла, а серед квітів перевага віддавалася ліліям.

Епоха Відродження принесла скромні, але вишукані букети. Квіти поміщали в судини античної форми, дотримуючись симетрії та правила золотого перетину. При цьому найбільш високі рослини, як правило, удвічі перевищували висоту вази, створюючи гармонійний та збалансований вигляд. Також квіти стали засобом самовираження і частиною художньої композиції в живописі, особливо в жанрі натюрморту.

Для букетів у *стилі бароко* характерне багатство рослин і їхніх кольорів, включення в композиції фруктів, метеликів, мушель. Ці пишні букети поміщали в масивні, важкі вазони з металу або каменю, грубі округлі флакони з порцеляни та скла, часто встановлюючи їх на кам'яних плитах або в напівкруглих нішах, підкреслюючи монументальність та розкіш [28; 38].

Під час царювання Людовика XV у Франції стиль бароко трансформувався у *рококо*. Букет «рококо» характеризувався розкішшю, плавними м'якими лініями, вишуканою легкістю та асиметрією.

Використовувалися ємності в основному округлої форми на тонких ніжках – з кришталевого скла, тонкої порцеляни, що підкреслювало граціозність та елегантність [28; 38].

Букет в *епoxy класицизму* характеризувався строгістю, симетрією, укладеною в трикутнику. Квіти були міцно посажені у вазу, часто зовсім без листя, і виглядали помпезно та важко. Фаворитом серед квітів була троянда, яка в букеті поєднувалася з колосками пшениці, ліліями, а пізніше нарцисами, символізуючи урочистість та велич [10].

У середині XIX століття в Європі, особливо в Німеччині та Австрії, поширився стиль *бідермаєр*, який знайшов широке відображення в декоративно-ужитковому мистецтві. Букети в стилі бідермаєр були головним чином округлої форми, плоскі та опуклі, з великої кількості квітів, щільно прилеглих головками одна до одної. Їх поміщали зазвичай у спеціальні тримачі – «портбукети» і нерідко прикрашали мереживними манжетами, стрічками або бантами, що надавало їм особливої вишуканості [10].

У вікторіанську добу поширеною була мова квітів – флорографія, за допомогою якої, у букетах передавалися приховані значення різноманітних квітів і трав. Наприклад хризантеми виражали співчуття, рута – жаль, розмарин – спогад [9].

Наприкінці XIX століття букети в багатьох європейських країнах були особливо схильні до впливу моди, виглядали часто дуже химерними і помпезними. Прикладом можуть служити так звані *макартовські букети* (за іменем віденського художника Ганса Макарта) з використанням висушених і вибілених пальмових листків, султанів пампасової трави, іноді з пальмовим пір'ям [10].

Дуже багато нового в декоративно-ужиткове мистецтво на початку XX століття вніс стиль *модерн*. Скляні і порцелянові вазы набули текучих, плавних форм, широко стали використовувати пастельні тони, поєднання фіолетових і зелених відтінків. В аранжуванні використовували рослини з

плавно вигнутими стеблами і зазвичай асиметричною будовою (іриси, кали, цикламени), що відображало природність та динаміку.

Й донині в Індії, Бірмі та Індонезії збереглися звичаї надягати на почесних гостей квіткові гірлянди.

Саме ж поняття «букет» з'явилося в Європі в XIV – XV століттях. Це слово французького походження і означає – зібрана разом красива група квітів [4]. У той час робили невеликі букети із сильно ароматних квітів та трав (гвоздика, м'ята, левкой) і використовували їх не стільки як прикрасу, скільки заради аромату.

Форма букетів значно змінилась протягом XVIII-XX століть і в основному залежала від моди. Так, у першій половині XIX століття був модним круглий букет з квітами, розміщеними концентричними колами. Букет оформляли зеленою папороттю або гілками іншої зелені та поміщали в обгортку з мережива – портбукет. Лише в XX столітті квітникарі стали робити менш дорогі букети і майже не використовували дроту, на який монтували квіти. Рідше почали використовувати стрічки та мереживо як прикраси [4; 39].

Форми букетів і композицій із квітів продовжувала розвиватися та вдосконалюватися. Більшість сучасних букетів відрізняється простотою, невеликою кількістю та природнім розміщенням квітів. Форма букета залежить від виду квітів та його призначення. Він може бути круглим, видовженим, одностороннім, маленьким або великим, трикутним серпо- або зигзагоподібним, каскадним, каркасним, нестандартним, укладеним в капелюшну коробку або кошик [4; 31; 48].

Не менше значення має колір підібраних квітів. Потрібно враховувати, що колір може змінити візуальне сприйняття простору – зробивши його оптично меншим або більшим. Найпростіше скласти букет з одного виду рослин і одного кольору, але різних відтінків (наприклад, різні сорти айстр або гвоздик чи троянд рожевого кольору) [21-23; 47].

Насичені кольори, такі як червоний, фіолетовий, краще використовувати як самостійні акценти або в невеликій кількості в поєднанні з білим чи блідо-рожевим. Оранжевий та жовтий вважаються найтеплішими кольорами, що символізують життя, світло та радість. Синій колір відноситься до холодних кольорів. Синій і блакитний добре поєднуються зі всіма відтінками жовтого, оранжевого, рожевого, а також білим. Білий колір у композиції діє нейтрально, підкреслюючи інші відтінки. Найбільш сприятливо на око діє зелений колір, що символізує свіжість, спокій та життя [17; 27].

Колір квітів є також символічний, наприклад, білий колір виражає чистоту, ніжність, тому на весілля здебільшого дарують білі квіти: гвоздику, троянди, кали. Символічне значення й червоного кольору – життя, любов, свобода. Червоні гвоздики в XIX ст. у Франції стали символом боротьби і революції.

Історично склалися різні національні школи та стилі квіткового аранжування, кожен з яких відображає культурні особливості та естетичні уподобання:

Французький класичний букет – це в основному поєднання біло-жовтих лілій, ніжних хризантем, гвоздик і троянд, покладених у квіткову піраміду, доповнених листям і вусами винограду. Сильний ефект такої композиції виникає завдяки різноманітності квітів, їхніх форм і величин. Французи люблять інтер'єр у стилі старовини, для якого характерні консолі під люстрами, букети з різьбленням, квітники у формі колони, на якій встановлюють дані композиції [8].

В *англійському стилі* переважають композиції, засновані на формі трикутника, які часто встановлюються похило. Головну форму можна назвати півмісяцем. Відповідно підібрані квіти і листя в належних місцях кріпляться за допомогою дроту. Незважаючи на асиметричність форми, композиція цього роду створює враження спокою і гармонії. У своїх композиціях англійці намагаються уникати надмірно сильних контрастів у

забарвленні квітів та їх видовому складі, надаючи перевагу м'яким переходам та природній елегантності [8].

Американський стиль формувався під впливом різних європейських стилів, а також східно-азійського (елементи ікебани) [8]. Форми різноманітні, але найбільш поширена трикутна в низькій вазі. Колірна гама контрастна: жовта з червоним і синім. На відміну від англійського стилю аранжування, американський вільніший у підборі кольорів. «Багато – значить прекрасно» – ось девіз цього напрямку. Багаті композиції складаються з великої кількості щільно встановлених квітів (останнє значно полегшує їх транспортування).

Український букет ніколи не відрізнявся особливою пишністю. Для нього характерні скромність, округлі та овальні форми. Видовий склад букета визначався в основному тими квітами і травами, які виростили на цих теренах. Його супроводжували простота, ліричність, поетичність і вишуканий смак жінок. Вони любили складати композиції з рожевих, червоних, білих і синіх кольорів з використанням жовтого в якості акценту. Ромашки, волошки, братики, незабудки, конвалії, дзвіночки, в'юнки, нагідки, півонії, троянди, айстри здавна були улюбленими квітами городянок і селян. Квіти ставили у витягнуті вгору посудини з кераміки, скла, кришталю або фарфору, виконані часто в синьому, блакитному і білому тонах, що підкреслювало національний колорит [10; 28].

Наприкінці ХХ століття виникла мода на так звані *плато*: на плоских блюдцях або в кошиках розміщували мох і квіти у вигляді овалу, серця і ліри, в які декоратори встромляли квіти з укороченим стеблом. Іноді серед моху поміщали невеликі ретельно замасковані ємності з водою, що дозволяло зберігати свіжість композиції [6; 14; 41].

Однією з особливостей квіткового аранжування є те, що твори цього мистецтва, як правило, не існують тривалий час. Композиції з живих квітів короточасні і можуть бути відображені для нащадків лише за допомогою живопису, фотографії, голографії або цифрових технологій, що підкреслює їхню ефемерну красу та унікальність кожного моменту створення.

1.3. Популярні стилі у флористиці

Приступаючи до складання букета, треба враховувати причину створення букета чи композиції, кому його дарують та обрати відповідний стиль. Слід пам'ятати, що не можна дарувати однакові букети чоловікові та жінці, молодій та літній людині, а дитині дарують букети зовсім іншої конструкції. Букети можуть бути для офіційних церемоній, святкові, до ювілею, для коханої людини [11]. Вибір квітів для букета залежить також від пори року. Взимку, коли вибір живих квітів невеликий, букети можна складати з гілок з плодами (калина, горобина, глід). Можна використовувати гілки з яскраво забарвленим листям (клена, берези, дуба тощо), а також букети з гілок сосни або ялини з невеликою кількістю яскравих квітів (гвоздики, гербери, цикламену), що створює святковий настрій.

Як і в будь-якій формі творчості, у флористиці існують чітко визначені стилі, кожен з яких має свою філософію, естетику, візуальну мову та техніку виконання. Розуміння цих стилів дозволяє майстрам створювати справді виразні та доречні композиції, дозволяючи інтегрувати рослини в інтер'єр або ландшафт найгармонійнішим чином.

Флористичні стилі можна умовно поділити на формальні (класичні), декоративні (європейські) та вільні (модерні) [30; 34; 37, 48]:

1. Класичний (формально-лінійний) стиль

Це найстаріший стиль, що підкреслює аристократичну стриманість, елегантність та респектабельність. Він є втіленням симетрії, гармонії та вічної краси. Характеризується строгістю, чіткістю ліній, досконалою симетрією або ідеальною асиметрією (з балансом). Композиція має чітку форму (коло, овал, трикутник). Кольорова гама стримана, монохромна або аналогова (відтінки одного кольору). Переважає білий, кремовий, бордовий, пастельні тони. Використовуються благородні квіти: троянди, лілії, орхідеї, калли, мінімум зелені, яка не затьмарює квіти та мінімальне використання

декору. У якості допоміжних матеріалів застосовують класичні вази (скло, кераміка), атласні стрічки.

Характер стилю офіційний, строгий, бездоганно впорядкований. Усе на своєму місці, підкреслюючи високий статус події, яка асоціюється з бальним залом чи королівським прийомом. Використовується для офіційних заходів, корпоративів, класичного весілля, ювілею, бізнес-подарунку.

2. Декоративний (європейський) стиль

Це найбільш «людський» і доступний стиль, орієнтований на створення яскравого, радісного, цілісного образу. Це також найбільш універсальний та комерційно популярний стиль, мета якого – створити пишну та радісну композицію. Для нього характерна щільна набивка, компактність, округлі або масивні форми. Рослини втрачають індивідуальність, працюючи на створення цілісної плями кольору та текстури. Кольорова палітра яскрава, контрастна, або, навпаки, гармонійно-поєднана. Часто використовується правило «три кольори + зелень». У якості основних матеріалів використовують велику різноманітність квітів: хризантеми, гербери, альстромерії, сезонні квіти, багато зелені (салал, аспідістра) тощо. Як допоміжний матеріал застосовують декоративний папір, фетр, сизаль, блискітки, метелики, іграшки.

Характер стилю веселий, об'ємний, компактний. Квіти створюють кольорову «пляму», яка асоціюється з щедрим подарунком, святковим столом, де загальне враження важливіше за окремий елемент. Призначений для повсякденних подарунків, днів народження, букетів «просто так», оформлення столів у кафе та ресторанах.

3. Вегетативний стиль

Провідна ідея цього стилю – природність і життя, відтворення ідилічної природи, а головний принцип – максимально правдиво імітувати ріст рослин у природному середовищі. Йому властива асиметрія, природність, ярусність, відчуття росту. Рослини розміщуються так, ніби вони ростуть із землі, а не просто зрізані. Переважає природна кольорова гама: зелений, коричневий,

польові та садові кольори, й м'які переходи між ними. Основними матеріалами є садові та польові квіти (ромашки, маки, дельфініум), гілки, мох, трави, цибулинні рослини, а також можливе використання глини, каміння, деревини, натуральних ваз, що імітують пеньки чи ґрунт.

Характер стилю – органічний, живий, що асоціюється з лісовою галявиною або диким садом. Призначений для еко-весілля, садових вечірок, оформлення заміських будинків, виставки екологічної тематики.

4. Стиль авангард (форм-лінійний)

Це стиль, що ламає правила, віддаючи перевагу графіці та архітектурності. Його філософія «менше – це більше», де лінія і форма панують над кількістю. Цьому стилю властиві різкі лінії, асиметрія, контраст матеріалів, мінімум квітів. Акцент робиться на простір (порожнечу), який стає елементом композиції. Кольорова гама монохромна, або використання 2-3 чистих, контрастних кольорів (червоний-чорний, білий-зелений). Для його створення використовуються екзотичні рослини з чіткою формою (антуріум, стреліція, бамбук), незвичайні гілки, велике листя. У якості доповнення можна використати метал, дріт, пластик, скло, нестандартні конструкції, дзеркала.

Характер лаконічний, сучасний, драматичний, що асоціюється з художньою галереєю. Застосовується для хай-тек інтер'єрів, мистецьких виставок, креативних фотосесій, оформлення модних показів.

5. Стиль рустик

Це стиль, що оспівує простоту, затишок та сільську романтику. Естетика стилю представлена в недбалості, відчутті ручної роботи, природних текстурах. Букети виглядають ніби щойно зібрані на лузі. Кольори приглушені, натуральні (бежевий, коричневий, лавандовий, білий, м'який жовтий). За основні матеріали обирають сухоцвіти, зернові культури (овес, пшениця), польові квіти, бавовна, лаванда, гілочки ягід. Їх доповнюють мішковиною, джутом, шпагатом, лляними стрічками, дерев'яними ящиками, металевими відрами.

Характер невимушений, теплий, злегка «недбалий». Усе дихає екологічністю та затишком і асоціюється з пікніком на полі або бабусиним домом. Використовують для оформлення весілля у стилі прованс/кантрі, осінніх свят, декорування заміських будинків, тематичних ярмарок.

6. Стил ь Бохо

Стил ь богемного шику – вільний, творчий, багат шаровий та еклектичний. Це змішання стилів, епох і культур, що дає відчуття абсолютної свободи. За естетичним сприйняттям – це розкішна недбалість, багат шаровість, об'єм, поєднання вінтажу, етніки та натуральності. Букети часто великі, асиметричні, «розпатлані», але водночас вишукані. Кольорова палітра насичена, часто включає теракотовий, гірчичний, темно-червоний, глибокий синій, а також нейтральні пастелі. Основним матеріалом є пампасна трава, сухоцвіти, багато евкаліпту, півонії, троянди «Девід Остін», велике пір'я, протєя. Їх підкреслюють оксамитові стрічки, мереживо, макраме, намисто та етнічний текстиль.

Характер об'ємний, багат шаровий, насичений текстурами. Призначений для оформлення творчих весілля, фестивалів, хіпі-вечірки, інтер'єрів у стилі лофт.

7. Мінімалізм / Скандинавський стил ь

Це мистецтво використання простору та фокусування уваги на досконалості одного-двох елементів. Цьому стилю притаманні чистота ліній, простота форм, функціональність, відмова від надмірностей заради підкреслення текстури, форми та природного світла. Акцент зосереджений на якості й текстурі матеріалів, а не на їхній кількості. Естетика стилю представлена в мінімумі квітів, розташованих вільно. Кольорова гама нейтральна (бежевий, натуральні відтінки дерева та зелені) та «засніжена» палітра (білий, сірий, світле дерево). Основні матеріали – це 1-3 види рослин: сукуленти, евкаліпт, гілочки з бруньками, тюльпани, калли, орхідеї фаленопсис, сухоцвіти (бавовна, пампаси, злаки). Як допоміжні матеріали використовують світле дерево, бетон, чорний метал, прозоре скло, біла або

сіра матова кераміка. Асоціюється зі світлою кімнатою, де на бетонній або дерев'яній поверхні стоїть одна гілка евкаліпта у прозорій скляній вазі.

За характером – це стримана елегантність північних широт, яка призначена для оформлення сучасної квартири, офісу у стилі лофт, галереї, створення фокусної точки (акценту) в інтер'єрі.

8. Тропічний стиль

Цей стиль – це театральний вибух кольору, об'єму та глянцевої зелені, який прагне створити відчуття ізольованого, екзотичного раю. Це максимальна насиченість і велич, що імітує тропічний хаос. Для цього стилю властива контрастна, яскрава, насичена кольорова палітра: усі відтінки зеленого, фуксія, помаранчевий, жовтий, червоний (кольори тропічних птахів та фруктів). У роботі використовують велике екзотичне листя для створення відчуття густини (монстера, пальма, бананове листя), а також яскраві кольорові екзотичні квіти (протея, стреліція, антуріум, орхідея Ванда, геліконія). Їх доповнюють кокосом, бамбуком, ротангом, грубою мотузкою, темною деревиною, великими теракотовими вазами.

За характером – це енергія вологих джунглів і палкого сонця, яка представлена масштабністю, об'ємом, буйством зелені та насиченими кольоровими плямами. Використовують для оформлення вечірки біля басейну, тематичних ресторанів, готелів, літніх свят, оформлення вітрин.

9. Японський сад / Ікебана

Суть стилю – це гармонія духу, природи та часу. Це не просто композиція, а філософський вислів, що символізує космос через лінію, простір та асиметрію. Кожна гілка та квітка має своє значення. Тут квіткове аранжування слугує як шлях до пізнання краси природи в її найпростішій формі. Кольорова гама стримана, часто монохромна. Перевага віддається текстурі, лінії та простору, а не кольору. У роботі послуговуються мінімумом матеріалу: гілки (вільха, сосна, сакура), сезонні квіти (ірис, хризантема, слива), трави. Як допоміжні матеріали використовують кензан (металевий

фіксатор), низькі широкі вази (усубата, морібана) або керамічні судини, каміння, пісок.

Характер стилю базується на символізмі, асиметрії та мінімалізмі. Візуально три гілки символізують Небо (син), Людину (сое) та Землю (тай), розташовані в низькій керамічній чаші з водою й закріплені кензаном. Зазвичай у цьому стилі оформлюють медитативні зони, кімнати для чайної церемонії, виставки мистецтва, приміщення для відпочинку.

10. Еко-Стиль / Біофільний Дизайн

Цей стиль є не просто естетикою, а філософією, що прагне поєднати людину з природою для поліпшення її добробуту. Це концепція, що розглядає рослини як необхідну частину життєвого простору (офісу чи дому), а не просто декор. Передбачено використання місцевих (локальних) та сезонних матеріалів та відмова від штучних фарб та пластику. Застосовується натуральна палітра землі та рослинності: зелений, коричневий, пісочний, теракотовий, сіро-блакитний. Основними матеріалами є горщикові рослини (для тривалого життя), мох (стабілізований), локальні сухоцвіти, дерево, шишки, які доповнюють переробленими матеріалами, натуральним камінням, глиною, лозою, вазами ручної роботи, вертикальним озелененням.

Характер стилю органічний, природний, стійкий. Асоціюється із зеленими стінами з живого моху чи стабілізованих рослин, горщиковими рослинами, композиціями з локальних сухоцвітів у вазах із переробленого скла. Призначений для офісів (для зниження стресу), лікарень, навчальних закладів, інтер'єрів, де важлива здорова атмосфера.

Вибір стилю залежить від особистих уподобань, розміру та освітлення простору, а також готовності доглядати за рослинами. Головне – це створити середовище, яке буде приносити радість та гармонію. Різноманіття стилів дозволяє флористу обирати найкращий спосіб для втілення будь-якої ідеї. Успіх композиції залежить не лише від технічної майстерності, але й від глибокого розуміння цих стилів та їхньої здатності впливати на простір та емоції глядача.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ГУРТКА «ФЛОРИСТИЧНЕ МИСТЕЦТВО В ІНТЕР'ЄРІ»

2.1. Важливі чинники організації роботи гуртка художньо-естетичного спрямування

Позаурочна діяльність створює необхідний простір для самовизначення, духовного зростання учнівської молоді, ефективної підготовки до активної професійної, громадської діяльності та, зрештою, сприяє досягненню ними життєвого успіху. Вона є ключовим етапом у формуванні творчих навичок та естетичного смаку учнів.

Художньо-естетична творчість є унікальною галуззю людської діяльності, де особистість отримує можливість цілісно розкриватися як у процесі пізнання, так і у творенні. Ключові завдання цього напрямку полягають у забезпеченні розвитку творчих здібностей, талантів та обдарувань, сприянні здобуттю вихованцями художніх практичних умінь і навичок, а також оволодінню знаннями у сфері вітчизняної та світової культури й мистецтва [13 с. 8].

На практиці гурткова робота використовує широкий спектр форм організації освітнього процесу, що сприяють різнобічному розвитку вихованців. До них належать традиційні заняття, а також інтерактивні заходи та обговорення (дискусії, семінари, майстер-класи); презентації індивідуальних творчих та дослідницьких проєктів, практичні конференції, тематичні виставки досягнень; соціально-виховні заходи (змістовне дозвілля та змагання, спрямовані на розвиток вольових якостей та характеру) [12; 13].

Ефективна діяльність гуртка з флористичного оформлення інтер'єру базується на чітких методичних засадах, що забезпечують системний розвиток учнів, їхню творчу самореалізацію та набуття практичних навичок. Мета полягає в тому, щоб перетворити простір натхнення, де школярі не

лише опановують мистецтво флористики, а й вчаться бачити красу, гармонію та застосовувати її у створенні затишного середовища.

Визначення конкретних цілей є наріжним каменем успішного функціонування такого гуртка. Так, освітня мета має передбачати ознайомлення учнів з основами флористики, видами рослин, принципами догляду за ними, а також з різними стилями та техніками флористичного мистецтва оформлення інтер'єру.

Окрім того потрібно розвивати креативне та просторове мислення, естетичний смак, дрібну моторику, почуття пропорції та кольору в учнів, формувати навички їх самостійної творчої роботи та вміння працювати в команді.

У гуртківців потрібно виховувати повагу до природи, відповідальне ставлення до рослин, акуратність, терпіння, цілеспрямованість, любов до прекрасного. та сприяти формуванню екологічної свідомості.

Практична мета орієнтована навчити створювати різноманітні флористичні композиції для оздоблення інтер'єру, застосовувати отримані знання в повсякденному житті, готувати учнів до участі у конкурсах та виставках.

Успіх гуртка починається з ретельного планування. Для цього необхідна чітка, послідовна програму, яка включатиме як теоретичні блоки (історія фітодизайну, стилі, основи ботаніки), так і практичні заняття. Створюючи програму потрібно розпочинати з простих тем і поступово переходити до складніших. Наприклад: заняття 1-2: «Вступ до флористики. Інструменти та матеріали. Догляд за кімнатними рослинами», заняття 3-4: «Основи композиції: симетрія, асиметрія, баланс. Створення простих настільних композицій». Заняття 5-6: «Кольорова гама у флористиці. Композиції з сухоцвітів» і т.д. Нові знання повинні ґрунтуватися на вже вивченому матеріалі. Не слід перевантажувати учнів надмірною інформацією на початкових етапах.

Програма має бути логічно структурованою, послідовною та орієнтованою на практичне застосування. Найкраще розділити зміст програми на тематичні блоки, що дозволить глибоко вивчати кожен аспект, наприклад:

1. Вступ до флористики: інструменти, матеріали, основні види рослин (кімнатні, зрізані, сухоцвіти), базові правила догляду.
2. Основи композиції та дизайну: колірний круг, принципи гармонії, симетрія/асиметрія, ритм, контраст, баланс, акцент у флористиці.
3. Стилi флористики: класичний, сучасний (мінімалізм, еко-стиль, бохо), тематичний (святковий, сезонний).
4. Техніки оформлення: створення букетів (круглий, каскадний), композицій у вазах та кошиках, колажів із сухоцвітів, тераріумів, флораріумів, вертикальних елементів озеленення.
5. Флористика для різних приміщень: оформлення житлових кімнат, кухні, офісу, святкових залів.

Це перелік можна розширювати і доповнювати. При цьому варто не забувати про співвідношення теорії та практики, а саме – забезпечити оптимальний баланс, де практичні заняття становлять більшу частину часу. Кожна теоретична інформація повинна одразу закріплюватися виконанням конкретних завдань.

Також до змісту програми гуртка доцільно включати індивідуальні та групові проекти, що стимулюватимуть самостійність та креативність учнів (наприклад, «Озеленення куточка класу», «Композиція для святкового столу» тощо).

Ефективне заняття – це поєднання теорії, демонстрації та активної участі. Щоб підтримувати інтерес учнів та забезпечувати ефективне засвоєння матеріалу потрібно використовувати різноманітні методи:

- наочні – активне застосування візуальних матеріалів (фото, відео, презентації з прикладами робіт професіоналів та різноманітним стилів), обов'язкове демонстрування кожного етапу створення композиції, показ

правильних технік роботи з інструментами та рослинами, як-то обрізання рослини, формування композиції, закріплення елементів тощо;

- практикуми – основна форма роботи, де кожне теоретичне положення має бути закріплене негайною практичною роботою. Наприклад, після пояснення про колірні схеми, запропонуйте учням створити композицію із квітів, використовуючи задану палітру. Важливо, щоб учні не боялися робити помилки, а сприймали їх як частину навчального процесу. Керівник повинен давати можливість учням для творчості та експериментів (приміром у створенні власної флористичної композиції або її елементів), але при цьому надавати конструктивний зворотний зв'язок та допомогу;

- майстер-класи – запрошення досвідчених флористів або організація власних майстер-класів з вивчення нових технік;

- проєктна діяльність – залучення учнів до створення фітокомпозицій для шкільних заходів, прикраси класу або інших громадських просторів.

- дискусії та аналіз – обговорення виконаних роботи, стимулювання учнів до аналізу, самооцінки та взаємооцінки, аргументування свого вибору – нехай учні діляться своїми враженнями, думками про роботи один одного;

- екскурсії – організація відвідування ботанічних садів, оранжерей, квіткових виставок, садових центрів;

- творчі конкурси та виставки – заохочення до участі учнів у внутрішніх та зовнішніх змаганнях, що мотивує до вдосконалення та дає відчуття успіху [16; 24].

Ще однією важливою основою для творчості учнів є належне матеріально-технічне забезпечення. Приміщення у якому працюють гуртківці має бути добре освітлене, провітрюване, з доступом до води та робочих поверхонь. Достатня кількість інструментів та належна якість матеріалів є запорукою повноцінних практичних занять. Так, для кожного гуртківця слід подбати про індивідуальний набір інструментів (ножиці, секатор, пінцет, лійка тощо). Окрім цього варто регулярно поповнювати запас різноманітних рослин (кімнатних, зрізаних, сухоцвітів), допоміжних матеріалів

(флористична губка, дріт, стрічки), ваз, горщиків, декоративних елементів (камені, кора, мох, мушлі) та заохочувати учнів використовувати природні матеріали, зібрані під час прогулянок [29; 37].

Дотримання правил безпеки та формування екологічної відповідальності – обов’язкові компоненти освітнього процесу. Тому керівник гуртка повинен регулярно проводити інструктаж з безпечної роботи з ріжучими інструментами та колючими рослинами, а також забезпечувати умови для миття рук після роботи з ґрунтом та рослинами. Важливо звернути увагу ще й на вибір рослин, серед яких можуть траплятися отруйні або високоалергенні [26]. Їх слід уникати, особливо якщо гурток розрахований на молодших школярів. Формуючи екологічну свідомість на заняттях керівнику потрібно наголошувати на принципах сталого використання природних ресурсів, важливості дбайливого ставлення до рослин та мінімізації відходів.

Ще одним чинником ефективної роботи гуртка є мотивуючий фідбек, тобто зворотний зв’язок (відгук, коментар або реакція на чинись роботу, ідею чи дію). Це інформація про те, як результат сприймається іншими, яка допомагає зрозуміти сильні та слабкі сторони, виявити недоліки чи досягнення та спрямувати подальші дії. Фідбек може бути позитивним, негативним або конструктивним і використовується для покращення результатів і розвитку.

З цією метою доцільно проводити регулярні представлення робіт, де кожен учень може презентувати свою композицію та отримати відгук від керівника та інших учасників. Важливо при цьому фокусуєтесь на прогресі учня, а не лише на його досконалості. Тут варто відзначати покращення у техніці, креативності та розумінні принципів дизайну. Також потрібно заохочувати самооцінку та взаємооцінку гуртківців.

Дотримання цих методичних засад дозволить гуртку «Флористичне мистецтво в інтер’єрі» стати справжнім центром розвитку творчих здібностей та естетичного смаку школярів, формуючи у них практичні навички та глибоку повагу до природної краси.

2.2. Особливості створення програми гуртка «Флористичне мистецтво в інтер'єрі»

Якість освітнього та виховного процесу в гуртках художньо-естетичного спрямування безпосередньо залежить від науково-методичного забезпечення. Його основою є навчальна програма, яка виступає ключовим регламентуючим документом. Саме програма деталізує зміст, обсяг та логічну послідовність навчального курсу, забезпечуючи системний підхід до організації занять. Вона є головним інструментом для досягнення педагогічних цілей, визначаючи як навчальний матеріал, так і очікувані результати освітньої діяльності. Програма має бути логічною, послідовною та орієнтованою на практичне застосування, перетворюючи абстрактні знання на реальні вміння.

З метою забезпечення безперервності й наступності в освіті триває активна робота над розробкою нових навчальних програм не лише для художньо-естетичного, але й, наприклад, еколого-натуралістичного напрямку [24]. Важливим аспектом цього процесу є впровадження інноваційних педагогічних технологій для підвищення ефективності навчання.

Розробка навчальної програми для гуртка з флористичного оформлення інтер'єру розпочинається з окреслення того, чого саме ви хочете досягти з учнями. Насамперед, варто окреслити *освітні* (які знання учні отримають про рослини, їх догляд, принципи дизайну та флористичні техніки), *розвиваючі* (які вміння та навички будуть формуватися), *виховні* (які цінності будуть прищеплюватися) та *практичні цілі* (які конкретні композиції учні навчатися створювати та як зможуть застосовувати ці знання у повсякденному житті).

Як основний нормативно-регламентуючий документ, навчальна програма є засобом досягнення педагогічних цілей, визначаючи зміст освіти та основні вимоги до засвоєння курсу [12; 13]. Її структура передбачає поетапне нарощування навчального матеріалу (від початкового до вищого

рівня), що забезпечує комплексний розвиток ключових компетентностей учнів:

1. *Пізнавальна*: оволодіння знаннями з мистецтва, технологій, естетики та художньої грамоти.
2. *Практична*: формування вмінь і навичок роботи з інструментами та матеріалами, виконання технологічних завдань.
3. *Творча*: набуття досвіду самостійної творчості, розвиток конструкторських здібностей, просторового мислення, креативності та естетичного смаку.
4. *Соціальна*: виховання поваги до національних традицій, бережливого ставлення до природи, охайності та наполегливості.

Програма включає такі обов'язкові структурні елементи:

- *Пояснювальна записка* – розкриває концепцію, мету, завдання, принципи та організаційні особливості курсу.
- *Тематичний план* – табличне представлення розділів, тем та розподілу годин на теорію і практику.
- *Зміст програми* – детальний опис навчального матеріалу та практичних робіт.
- *Прогнозовані результати* – чітко сформульовані очікувані досягнення учнів.
- *Орієнтовний перелік обладнання* – список необхідного матеріально-технічного забезпечення.
- *Бібліографія* – рекомендована література для педагогів і учнів.

Програма гуртка

«Флористичне мистецтво в інтер'єрі»

Пояснювальна записка

Програма гуртка розроблена з метою залучення учнів до захопливого світу художнього конструювання та дизайну невеликих інтер'єрних аксесуарів із квітів та рослин. Ключовою особливістю цього напрямку є інтеграція творчого задуму з практичним виготовленням естетично

привабливих виробів, що гармонійно доповнюють навколишній простір, підкреслюючи індивідуальність стилю кімнати та меблів. Водночас, створені вироби мають стати тими унікальними акцентами, які надають інтер'єру неповторності, оригінальності та вишуканості. Квіткові композиції можуть стати відмінною окрасою вашого інтер'єру. Освіжити і прикрасити будь-яке приміщення можуть не тільки живі, але і штучні квіти, вся принадність яких у тому, що вони можуть стояти у вазі роками, не в'янувши з часом.

Виготовити оригінальний декоративний букет для свого будинку ви зможете за допомогою простих матеріалів, які завжди є під рукою, оживити будь-який простір.

Реалізація навчальної програми ґрунтується на засадах проєктно-технологічної діяльності, що передбачає активну участь учнів на всіх етапах створення виробу – від задуму до втілення. Практичним результатом цієї діяльності є індивідуальний виріб-проєкт, що відображає творче бачення та набуті вміння учня.

Для втілення своїх творчих ідей учні можуть вільно використовувати будь-які доступні та безпечні технології обробки матеріалів, комбінуючи їх для досягнення бажаного результату. Відправною точкою для розробки проєкту слугує власна кімната учня або її фотографічне зображення, що сприяє усвідомленому підходу до дизайну та врахуванню особливостей конкретного інтер'єру. Головним орієнтиром на цьому етапі є заохочення творчої ініціативи та нестандартного мислення.

Оздоблення інтер'єру здійснюється з використанням флористичних прийомів як традиційних, так і сучасних, залежно від обраного стилю та індивідуальної творчої концепції [10; 28].

Процес укладання флористичних виробів повинен бути адаптований до наявної матеріально-технічної бази гуртка. Особлива увага під час виконання всіх видів робіт приділяється суворому дотриманню правил безпечної праці, раціональній організації робочого місця та дотриманню санітарно-гігієнічних норм.

Основним джерелом натхнення та пошуку оригінальних ідей і зразків слугує мережа Інтернет, що відкриває безмежний світ дизайнерських рішень. Крім того, можуть використовуватися сучасні глянцеві журнали з дизайну інтер'єрів, тематичні буклети та інші друковані видання, що ілюструють актуальні тенденції та нестандартні підходи до оформлення простору [33].

На початковому етапі навчання керівник гуртка знайомить учнів з фундаментальними теоретичними аспектами художнього конструювання, основними принципами композиції та законами стилістики. Ці знання стануть міцним підґрунтям для подальшого самостійного пошуку необхідної інформації та визначення індивідуального напрямку творчої діяльності. Важливо підкреслити, що значну частину матеріалів для реалізації виробу-проєкту, включаючи зразки, технологічні карти, необхідні матеріали та техніки декорування, учні мають віднайти, проаналізувати та скомпонувати самостійно [32]. На цьому відповідальному етапі головним завданням керівника гуртка є формування в учнів необхідних умінь і навичок для ефективного здійснення цієї творчої пошуково-дослідницької роботи.

Кульмінацією творчої діяльності гуртківців є представлення завершеного дизайн-проєкту, що включає портфоліо з ескізами, описом процесу та технологічною документацією, а також власноруч виготовлений елемент флористичного оформлення інтер'єру. Усе це сприяє формуванню естетичної складової у сприйнятті навколишнього світу [42].

Тематичний план

№ з/п	Назва розділу	Кількість годин
1.	Мистецтво флористики. Загальні відомості про художнє komponування, принципи фітодизайну, стилістику виробів із квітів.	18
2.	Проектування та виготовлення оздоблення інтер'єру флористичними елементами	50
3.	Презентація та оцінка результатів проектної діяльності	2
	Всього	70

Програма

№ з/п	К-ть год	Назва розділу, теми та їх зміст	Прогнозований результат
1.	18	Мистецтво флористики. Загальні відомості про художнє компонування, принципи фітодизайну, стилістику виробів із квітів. Подорож у всесвіт флористики. Короткі історичні відомості про стилі фітодизайну. Класичні стилі: античність, візантійський стиль, романський стиль, готичний стиль, відродження (ренесанс), бароко, класицизм, рококо, ампір, бідермейєр, романтизм, модерн. Сучасні стилі: мінімалізм, арт деко, конструктивізм, авангард, поп-арт, кантрі (селянський стиль), хай-тек, лофт, кітч (еклектика), вінтаж. Східні стилі: африканський стиль, єгипетський стиль, індійський стиль, китайський стиль, марокканський стиль, японський стиль, арабський стиль. Етнічні стилі: англійський стиль, вікторіанський стиль, голандський стиль, мексиканський стиль, скандинавський стиль, середземноморський стиль, французький стиль. Принципи фітодизайну: відповідність змісту, цілісність, єдність форми та змісту. Засоби художнього конструювання: пропорції, повтори, симетрія, контраст.	• <i>Називає</i> аксесуари для оформлення кімнати та офісу; • <i>розрізняє</i> види історичних, сучасних східних та етнічних стилів; • <i>характеризує</i> принципи фітодизайну, засоби художнього конструювання; • <i>обґрунтовує</i> вибір стилю виробу; • <i>дотримується</i> правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог; • <i>уміє</i> організувати робоче місце;

		Основи колористики. Методи художнього конструювання: комбінаторика, біоніка	
2.	50	Проектування та виготовлення елементів флористичного оздоблення інтер'єру флористичними елементами Постановка проблеми. Визначення завдань для виконання проекту. Робота з інформаційними джерелами. Пошук інформації, яка необхідна для виконання завдань проекту. Аналіз та систематизація зібраної інформації. Створення банку ідей. Розробка ескізного малюнка виробу з урахуванням: - знайдених зразків; - стилю та особливостей кімнати; - засобів художнього конструювання; - технології виготовлення; - техніки декорування. Технологія виконання декорування виробу. Контроль якості виробу. Економічне обґрунтування виробу. Маркетингові дослідження. Розроблення реклами. Компонування портфоліо проекту	• <i>Складає</i> план роботи з виконання проекту та план проектної діяльності; • <i>здійснює</i> пошук інформації (історія, види, технології, способи, матеріали, застосування, декорування) та виробів-аналогів; • <i>аналізує</i> та систематизує інформацію; • <i>розробляє</i> ескізний малюнок виробу; • <i>визначає</i> спосіб оздоблення; • <i>створює</i> композицію та оздоблення; • <i>виготовляє</i> шаблони та інші допоміжні пристосування; • <i>добирає</i> конструкційні матеріали, інструменти та пристосування; • <i>визначає</i> спосіб поєднання деталей між собою; • <i>контролює</i> якість виробу; • <i>організовує</i> робоче місце під час виконання різних робіт;

			• <i>дотримується</i> правил безпечної праці, санітарно-гігієнічних вимог; • <i>визначає</i> собівартість виробу; • <i>розробляє</i> рекламу; • <i>компонує</i> портфоліо
3.	2	Презентація та оцінка результатів проєктної діяльності Захист проєкту (за планом)	• захищає проєкт; • здійснює оцінку виготовленого виробу і процесу праці за загальними естетичними та функціональними показниками

Орієнтовний перелік обладнання

Інструменти, обладнання та матеріали добираються відповідно до виробу та техніки виготовлення.

Об'єкти праці

Квіткові букети, декоративні композиції, колажі, рослинні сувеніри-аксесуари та панно.

Бібліографія

1. Джейн Пекер. Курс флористики. Прості техніки створення дивовижних квіткових композицій. /переклад Людмили Горин. Київ: В-во ArtHuss, 2024. 160 с. : іл.

2. Джессіка Ру. Флорографія. Ілюстрований довідник з вікторіанської мови квітів. Київ: В-во ArtHuss, 2024. 224 с. : іл.

3. Меженський В.М., Меженська Л.О. Сучасна систематика квіткових рослин. Ч. 1 : Навчальний посібник. Київ : Вид-во Ліра-К, 2020. 384 с.

4. Пузиренко Я. Декоративна флористика. Мистецтво квітового дизайну. навч. посіб. Київ : В-во Кондор, 2024. 232 с.

2.3. Методичні поради щодо реалізації процесу навчання в гуртку з флористичного оформлення інтер'єру

Гурток – це організована діяльність дітей, юнацтва та дорослих за їхніми інтересами та схильностями на добровільних засадах. Як зазначає С. Гончаренко, «учнівські гуртки – це самодіяльні об'єднання учнів, які займаються поглибленим вивченням питань науки літератури, мистецтва...» [4, с. 78]. Гуртки можуть створюватися в різноманітних установах: будинках творчості, за місцем проживання, при клубах, станціях технічної творчості, у таборах відпочинку, в школах, інтернатах тощо, забезпечуючи широкий доступ до додаткової освіти.

У процесі становлення особистості гуртки виконують різноманітні функції:

- освітня та пізнавальна: розширюють та поглиблюють знання дітей у певній сфері науки, техніки, мистецтва;
- професійно-орієнтаційна: здійснюють початкову професійну підготовку або ознайомлення з різними видами діяльності (як наприклад, флористика), що може стати основою для вибору майбутньої професії;
- дозвільна та комунікативна: організовують змістовне дозвілля, сприяють створенню психологічно комфортної атмосфери для відпочинку, виконують розважально-комунікативні функції, розвиваючи соціальні навички та вміння працювати в команді.

У процесі своєї діяльності, взаємодіючи з іншими людьми, предметами та явищами навколишнього світу, дитина збагачує знання про світ, розвиває та вдосконалює свої навички й уміння, формує звички та виробляє критерії оцінки життєвих явищ. Ці критерії допомагають їй оцінювати все, що оточує, і вибудовувати з ним певні взаємини. Найбільш сприятливі умови для такого гармонійного виховання та розвитку створює саме гурткова робота учнів.

Навчально-виховний процес здійснюється диференційовано, тобто з урахуванням індивідуальних можливостей дітей та їхніх вікових

особливостей. Ефективність формування та розвитку творчих здібностей в учнів на заняттях гуртка безпосередньо залежить від вміння керівника належним чином організувати творчу діяльність школярів, стимулюючи їхню ініціативу та креативність.

Зміст роботи гуртків визначається навчальними планами і програмами, які можуть бути як авторськими розробками, так і рекомендованими Міністерством освіти і науки України або іншими центральними органами державної виконавчої влади, що мають у підпорядкуванні заклади освіти.

Велике значення в організації праці має середовище, яке визначає інтенсивність та характер роботи, а також зміст зв'язку людини з предметами та змістом праці. Добре організоване та натхненне середовище сприяє ефективності навчання.

Багато педагогів у своїй діяльності користуються технологією управління педагогічним процесом. Ця технологія передбачає поділ навчально-виховного процесу на окремі етапи:

1. *Підготовчий*: формулюються завдання заняття, готується матеріально-технічна база (інструменти, матеріали), обговорюються можливі шляхи та стратегії їх вирішення.

2. *Основний*: відбувається безпосередня реалізація обраних стратегій, виконання практичних завдань та досягнення поставлених цілей.

3. *Заключний*: здійснюється контроль за виконанням роботи, оцінювання результатів та корекція подальшої діяльності, аналіз успіхів та виявлення напрямків для вдосконалення.

На основі програми керівник гуртка фітодизайну розробляє план проведення гурткових занять, обираючи найбільш доцільні форми, методи та засоби навчання, що відповідатимуть віку та рівню підготовки учнів.

До кожного заняття керівник обирає методи навчання та методичні прийоми з урахуванням знань і практичних навичок, які учні отримали на попередніх заняттях гуртка. Таким чином, методика роботи гуртка на початку навчального року відрізняється від тієї, яку застосовують наприкінці

року, адаптуючись до зростаючого рівня майстерності вихованців. Постійно розвиваючи інтерес учнів до занять, керівник прагне обирати такі форми їх проведення, при яких надається учням можливість самостійно, творчо підходити до створення композицій – як за зразком, так і у створенні власних оригінальних творів. Це заохочує їх до пошуку нових форм, прояву фантазії у створенні тематичних композицій з різноманітних рослинних матеріалів.

Пояснення теоретичного матеріалу та практичних завдань обов'язково супроводжується демонстрацією різного роду наочного матеріалу: фотографій, слайдів, відео. Демонстрація послідовності виконання керівником конкретного завдання дає найбільш повне уявлення про процес роботи над виробом, про його зовнішній вигляд, форму та оформлення, слугуючи ефективним прикладом для наслідування [32].

Наступним кроком є безпосередня реалізація намічених завдань на гурткових заняттях.

Практична діяльність є основою навчання у гуртках флористичного спрямування, адже саме під час безпосередньої роботи з природними матеріалами формуються професійні вміння, розвиваються художній смак, креативність і технічна майстерність учнів. Ефективна організація цієї діяльності передбачає чітке планування, поетапність, методичну доцільність завдань і створення творчо мотивувального середовища.

Педагог повинен забезпечити оптимальну послідовність навчальних завдань, поступово ускладнюючи їх відповідно до рівня підготовленості гуртківців. Доцільно починати з елементарних вправ (підготовка та сортування рослинного матеріалу, обрізка, складання простих композицій), поступово переходячи до створення тематичних чи святкових флористичних робіт.

Типове практичне заняття з флористики складається з кількох етапів:

1. Організаційно-мотиваційний етап – коротка бесіда або демонстрація зразка, пояснення теми й мети роботи, формування мотивації до діяльності.

Педагог може використати відео, презентацію або фотоприкладі для емоційного налаштування учнів.

2. Інструктаж – ознайомлення учнів із правилами техніки безпеки, демонстрація послідовності виконання роботи, пояснення специфічних прийомів.

3. Самостійна діяльність гуртківців – основний етап заняття, під час якого учні виконують творче або технологічне завдання. Педагог спостерігає, консультує, коригує дії, допомагає тим, хто потребує підтримки.

4. Аналіз і рефлексія результатів – обговорення виконаних робіт, аналіз успіхів і помилок, колективна оцінка естетичних рішень і технічної якості виробів.

На завершення доцільно проводити міні-виставки готових робіт, що сприяє підвищенню самооцінки учнів і формує почуття задоволення від результатів власної праці.

З метою підтримки пізнавальної активності доцільно застосовувати проблемно-творчі методи навчання. Наприклад, керівник гуртка може поставити перед учнями завдання: «Як створити композицію, що передає настрій осені, використовуючи лише три кольори?» або «Яким чином підкреслити головний елемент букета за допомогою фактури й форми листя?». Такі завдання спонукають учнів до пошуку оригінальних рішень, експериментування з матеріалами та формами.

Важливу роль відіграє демонстраційний показ педагогом окремих прийомів роботи, який може супроводжуватися поясненням, відео або мультимедійною презентацією. Це поєднання словесного і візуального методів сприяє глибшому розумінню змісту діяльності [2].

Ефективними є також групові форми роботи, зокрема спільне створення композиції або тематичної інсталяції. Вони сприяють розвитку комунікативних навичок, формують уміння співпрацювати, домовлятися, розподіляти ролі й відповідальність.

Виготовляючи композиції з квітів, гілочок і листя, гуртківці стають ближчими до природи, розвивають естетичний смак та дрібну моторику. Вивчення флористики може не тільки дати їм шанс пізнавати нові можливості для самовираження та творчості, але й навіть перерости в справжню професію, відкриваючи шлях до професійної реалізації у сфері декоративного мистецтва та фітодизайну [18-20; 26].

Оцінювання діяльності гуртківців має не лише контролюючий, а передусім розвивальний і мотиваційний характер. Під час аналізу робіт педагог звертає увагу не тільки на технічну правильність виконання, а й на творчий підхід, оригінальність ідеї, гармонійність композиції, вміння передати настрій. Доцільно залучати учнів до самооцінювання та взаємооцінювання, що формує критичне мислення та відповідальність за власний результат.

Для підтримки позитивного емоційного клімату педагог повинен відзначати навіть невеликі успіхи кожного гуртківця, стимулюючи подальше вдосконалення. Регулярне проведення тематичних виставок, конкурсів або презентацій робіт сприяє підвищенню інтересу до занять і розвитку мотивації до творчої праці.

У процесі підготовки до кожного заняття керівник продумує зміст роботи гуртківців, розробляє детальний конспект заняття, враховуючи вікові особливості, попередні знання та вміння учнів.

Нами розроблено приклад конспекту вступного заняття гуртка «Флористичне мистецтво в інтер'єрі»

Тема заняття: Подорож у всесвіт флористики

Мета заняття: Познайомити гуртківців із квітковим мистецтвом як формою творчого самовираження, розкрити його історичні витоки, основні напрями, техніки, інструменти та принципи безпечної роботи флориста.

Хід заняття

Вступне слово

Вітаю всіх у дивовижному світі, де природа стає мовою мистецтва – у світі флористики!

Це не просто складання букетів – це гармонія кольору, форми, запаху та емоцій. Флористика поєднує естетику, науку й індивідуальне бачення краси, перетворюючи звичайні рослини на живі твори мистецтва.

Незалежно від того, чи ви просто захоплюєтеся квітами й шукаєте нове хобі, чи мрієте стати професійним флористом – тут ви знайдете усе необхідне, щоб розпочати свій шлях.

Справжній флорист – це митець, який відчуває характер кожної квітки, розуміє її сезонність, символіку й особливості поєднань. Саме через квіти він здатен висловити почуття, розповісти історію або створити настрій.

Короткий експурс в історію флористики

Мистецтво роботи з рослинами має тисячолітню історію.

Стародавній Єгипет – перші композиції з лотосів, ірисів та акації прикрашали храми й усипальниці. Квіти символізували відродження та вічність.

Греція – колиска лаврових вінків, символів честі та слави. Квітами прикрашали святині й житло, а також створювали гірлянди для свят.

Римська імперія – розкіш і масштаб: квіти з'являлися у прикрасах банкетів, тріумфальних свят і палаців.

Китай – духовна глибина: кожна рослина мала філософське значення. Півонія – велич, хризантема – довголіття, бамбук – мудрість.

Європейське Середньовіччя – квіти як частина релігії: лілія – чистота, троянда – любов і жертва.

Відродження та бароко – розкіш, колір, симетрія, рух. Квіткові композиції стали обов'язковим елементом інтер'єру.

Вікторіанська епоха – розквіт флористики як мови почуттів: кожна квітка мала власне значення, а букети стали «листами без слів».

Японія – унікальний шлях: ікебана як мистецтво гармонії та мінімалізму, де важлива не кількість, а зміст і баланс простору.

Сьогодні флористика – це синтез культур, технік і стилів у поєднанні з екологічним підходом і сучасними дизайнерськими тенденціями.

Основи квіткової композиції

Флористика – це не лише про красиві квіти. Це поєднання композиції, кольору, текстури, форми та аромату. Уміння збалансувати ці елементи дозволяє створювати букети, які не просто приваблюють око, а викликають емоції. Ми розглянемо базові принципи – від вибору кольорової гами до побудови візуального ритму та гармонії.

Щоб створювати естетично довершені аранжування, флорист повинен володіти базовими законами композиції:

Баланс – зорове врівноваження елементів.

Ритм – повторення кольорів чи форм, що створює відчуття руху.

Акцент – головний елемент, який притягує погляд.

Пропорція та масштаб – гармонія між розмірами квітів, вазою й простором.

Текстура – поєднання різних поверхонь для глибини композиції.

Колірна гармонія – ще один ключовий аспект. Флористи користуються кольоровим колом, комбінуючи контрастні або споріднені відтінки, щоб досягти певного настрою – ніжності, енергії, спокою чи урочистості.

Інструменти та матеріали флориста

Щоб створити букет, необхідно мати не лише фантазію, а й правильні засоби праці, адже початок у будь-якій справі завжди залежить від добрих основ. У флористиці – це, насамперед, ваші *інструменти*.

Вони впливають не лише на якість роботи, а й на комфорт, безпеку та довговічність квітів у композиції. Обираючи правильні інструменти з самого початку, ви зможете працювати ефективніше, точніше та отримувати справжнє задоволення від процесу.

Насамперед вам знадобиться базовий набір інструментів: секатор, ножиці, флористичний ніж, дріт, флористична губка (оазис), відро з водою, а також вази, серветки, підживлення для квітів [3; 8; 10; 28].

Секатори та ножиці – це ваші головні помічники у флористиці. Вони використовуються для обрізки, підготовки та формування стебел, листя й квітів. Секатори ідеальні для точного зрізання товстих або дерев'янистих стебел. Ножиці зручні для тонших матеріалів, роботи зі стрічками й дротом, чи папером.

Обирайте інструменти, які комфортно лежать у руці, мають гострі леза та не ковзають під час роботи – це запорука точності та чистоти зрізу.

Корисна порада: регулярно заточуйте леза та очищайте їх після кожного використання – це подовжить термін служби й збереже якість ваших зрізів.

Піна оазис або вази використовуються для створення стійких композицій, а флористична стрічка та дріт – для фіксації її елементів.

Відро з водою, серветки та підживлення для квітів – необхідні для належного зберігання зрізаних рослин.

Квіти – це не просто прикраса. Вони приносять гармонію, легкість і тепло в будь-який простір, наповнюючи його життям та натхненням. Але щоб вони довше залишалися свіжими й тішили вас красою, потрібно знати кілька простих, проте важливих правил догляду.

Перший крок до довговічної краси – це правильний вибір квітів.

Під час покупки звертайте увагу на такі ознаки: стебла мають бути міцними, пружними та не мати темних плям; листя – яскраве, насиченого кольору, без ознак в'янення чи пошкоджень; бутони – напіврозкриті, щільні на дотик. Це свідчить про свіжість і дозволяє насолоджуватися цвітінням довше.

Матеріали, з яким працює флорист це: свіжі квіти різних типів: основні (тройнди, хризантеми), додаткові (фрезії, еustomи) та дрібні наповнювачі (гіпсофіла, статиця); декоративна зелень (евкаліпт, рускус); упаковка – флористичний папір, плівка, стрічки, рафія.

Безпечна робота флориста

Мистецтво створення краси вимагає обережності:

- Використовуйте гострі інструменти, але дбайливо – зріз робіть від себе.
- Не залишайте секатори чи ножі без нагляду.
- Працюючи з дротом або гарячим клеєм, користуйтеся захисними рукавичками.
- Пам'ятайте: деякі рослини виділяють подразливий або токсичний сік – уникайте контакту з очима та шкірою.
- Тримайте робоче місце чистим і впорядкованим, а інструменти – продезінфікованими.
- Дбайте про ергономіку – не працюйте довго в незручній позі, забезпечте хороше освітлення та вентиляцію.

Дотримання цих простих правил збереже здоров'я і дозволить насолоджуватися творчим процесом без ризиків.

Сучасна флористика – місток між мистецтвом і екологією

Сьогодні флористика поєднує традиції минулого з тенденціями майбутнього:

- використання місцевих та сезонних квітів;
- відмова від пластику, перехід на еко-матеріали;
- нові технології збереження зрізаних рослин;
- стильові напрями: мінімалізм, ф'южн, еко-дизайн, скандинавська простота.

Підсумок заняття

Сьогодні ми лише відкрили двері до світу флористики. Ви дізналися про її історію, основні інструменти та правила безпеки.

На наступному уроці познайомимося з першими техніками створення букетів: від підготовки квітів до поєднання кольорів і форм.

Пам'ятайте: кожна квітка – це частинка природи, а кожен флорист – її інтерпретатор. Дайте волю фантазії, творіть і вкладайте у свої композиції частинку себе – і тоді ваші букети говоритимуть мовою краси.

2.4. Сучасні підходи до організації візуального супроводу навчального процесу у гуртку

Організація гурткової роботи з флористики вимагає застосування різноманітних методичних засобів, серед яких особливе місце посідає наочність.

З педагогічного погляду флористичний дизайн виконує роль засобу естетичного та екологічного виховання, формуючи у школярів ціннісне ставлення до природи, розуміння взаємозв'язку між красою та функціональністю, між людиною і довкіллям. У контексті Нової української школи (НУШ) флористика є ефективним інструментом реалізації проєктних технологій навчання, оскільки поєднує практичну діяльність, емоційно-естетичне сприйняття та командну взаємодію [16].

Використання візуальних матеріалів значно підвищує ефективність засвоєння навчального матеріалу, робить процес навчання більш доступним, цікавим і результативним. Саме через наочність забезпечується зв'язок між теоретичними знаннями та практичною діяльністю учнів, активізується їхня увага, мислення та уява.

У центрі дидактичної системи навчання лежить принцип наочності, який полягає у поданні навчальної інформації через безпосереднє сприйняття предметів, процесів праці та їхніх візуальних моделей. Для занять з флористики це має особливе значення, адже саме візуальне сприйняття кольору, форми, пропорцій і фактур є основою художньо-творчої діяльності. При цьому поняття наочності не обмежується лише зоровими враженнями – важливими є також дотикові, слухові та навіть нюхові відчуття, які формують повноцінне емоційно-чуттєве сприйняття образу.

З метою забезпечення ефективності освітнього процесу доцільно використовувати комплекс взаємопов'язаних наочних засобів, зокрема:

- роздаткові матеріали (зразки квітів, листя, фурнітури);
- інструкційні картки з поетапним описом виконання роботи;

- технологічні картки, які деталізують процеси обробки матеріалів і складання композицій;
- наочні плакати, стенди, альбоми зі зразками готових робіт;
- мультимедійні презентації, відеоуроки та візуальні демонстрації [2; 16; 32; 33].

Особливої уваги заслуговує використання індивідуальних *інструкційних карток*, які допомагають кожному гуртківцю самостійно орієнтуватися у послідовності дій. Такі картки повинні містити ілюстрації основних етапів роботи, короткі пояснення, список необхідних інструментів і матеріалів. Це сприяє підвищенню рівня самостійності учнів, формує у них відповідальність і впевненість у власних силах.

Технологічні картки, на відміну від інструкційних, мають більш аналітичний характер. Вони містять опис технологічних процесів, рекомендації щодо вибору матеріалів, методів їхньої обробки, критерії якості виконання роботи, можливі способи удосконалення виробу. Доцільно доповнювати їх схемами, кресленнями або таблицями, що розвиває у вихованців технічне мислення і вміння раціонально планувати свою діяльність [32; 33].

Для формування творчої ініціативи варто передбачати *завдання з елементами самостійності та експериментування*, наприклад – створення власного варіанту букета на основі заданих форм або кольорових поєднань. Такий підхід розвиває креативність і сприяє глибшому розумінню художніх принципів флористичного мистецтва.

Флористика як вид декоративно-ужиткового мистецтва передбачає тісний зв'язок між естетичним сприйняттям і практичними вміннями. Тому особливо ефективними є *мультимедійні засоби навчання*, що поєднують зображення, текст, відео та звук. Вони допомагають учням не лише почути пояснення педагога, а й побачити конкретний приклад, форму, пропорцію, колірне рішення.

Багато понять флористики (баланс, ритм, пропорція, гармонія кольору) є абстрактними, тому їх доцільно пояснювати за допомогою *презентаційних матеріалів* – слайдів, схем, фотографій чи відеофрагментів. Наприклад, демонстрація різних типів композицій або кольорових комбінацій дає змогу учням швидко зрозуміти сутність теоретичних положень і побачити їхнє практичне застосування.

Відео-демонстрації є одним із найефективніших засобів формування практичних навичок. Короткі навчальні відео з послідовним показом етапів створення букета, способів підготовки матеріалів чи фіксації елементів дозволяють учням самостійно відпрацьовувати техніку та багаторазово повторювати перегляд для закріплення знань.

Крім навчальної, наочність має також культурно-виховну функцію. Завдяки візуальним матеріалам учні знайомляться з історією флористичного мистецтва, традиціями різних культур, роботами відомих флористів минулого й сучасності. Такі приклади формують художній смак, збагачують знання і мотивують до творчих пошуків.

Використання *інтерактивних форм подачі матеріалу* (вікторини, вправи на визначення видів квітів, обговорення композицій) активізує пізнавальну діяльність гуртківців і сприяє розвитку критичного мислення. Обговорення переваг і недоліків різних флористичних рішень формує в учнів здатність до естетичної оцінки та самоаналізу [44].

Таким чином, наочність виступає одним із провідних чинників підвищення ефективності навчання у гуртках флористики. Вона забезпечує зв'язок між теоретичною та практичною складовими освітнього процесу, сприяє розвитку художнього сприйняття, естетичних смаків і творчих здібностей учнів. Раціональне використання різних видів наочності дозволяє зробити заняття більш цікавими, емоційно насиченими й спрямованими на всебічний розвиток особистості.

2.5. Оцінка ефективності роботи гуртка для зворотного зв'язку

Для забезпечення високої якості освітнього процесу та постійного вдосконалення роботи гуртка з флористичного оформлення інтер'єру, систематичне вивчення його ефективності є вкрай важливим. Оцінка ефективності дозволяє не лише виявити сильні сторони та успіхи, а й ідентифікувати проблемні зони, потреби учнів та напрямки для подальшого розвитку. Це дає можливість керівнику гуртка адаптувати навчальні програми, методики та форми роботи, роблячи їх максимально відповідними інтересам та потенціалу вихованців. Ефективність роботи гуртка можна оцінювати за кількома критеріями: рівень засвоєння знань та навичок учнями, їхня мотивація та зацікавленість, розвиток творчих здібностей, формування естетичного смаку, а також загальна атмосфера в колективі. Одним із найдоступніших та найінформативніших інструментів для збору даних є *анкетування учнів* (додаток А). Анонімне опитування дозволяє отримати чесний зворотний зв'язок щодо різних аспектів діяльності гуртка, від змісту занять до комфортності умов та взаємодії з керівником. Результати такої анкети стануть цінною основою для аналізу та прийняття обґрунтованих рішень щодо оптимізації навчально-виховного процесу.

Для отримання більш повної та об'єктивної картини, варто поєднувати анкетування з іншими методами. Розглянемо їх детальніше.

1. *Спостереження за діяльністю учнів.* Керівник гуртка протягом занять спостерігає за активністю учнів, їхньою залученістю, рівнем самостійності, взаємодією в групі, вмінням вирішувати проблемні ситуації. Це дозволяє оцінити динаміку розвитку навичок, рівень інтересу та виявити індивідуальні потреби учнів, які можуть не бути відображені в анкеті. Порада: варто вести короткі нотатки після кожного заняття щодо ключових спостережень.

2. *Аналіз продуктів діяльності учнів (портфоліо гуртківця).* Керівник збирає фотографії або самі роботи учнів (малюнки, вироби, проекти)

протягом року. Це наочно демонструє прогрес учнів, розвиток їхніх навичок, креативності та естетичного смаку. Дозволяє оцінити якість навчання через конкретні результати. Порада: доцільно створити систему портфоліо для кожного учня, регулярно переглядати та обговорювати прогрес з учнями.

3. *Бесіди та інтерв'ю.* Педагог проводить індивідуальні або групові бесіди з учнями (або їхніми батьками) у неформальній обстановці. Це дозволяє отримати глибинні відповіді, уточнити нюанси, які неможливо виявити через анкетування та дає можливість учням висловитися більш вільно. Порада: керівнику потрібно заздалегідь підготувати список питань для бесіди, забезпечити конфіденційність, щоб створити довірливу атмосферу.

4. *Відкриті заняття або Дні відкритих дверей.* Для цього слід запросити батьків, адміністрацію закладу або інших педагогів на відкрите заняття, де учні можуть продемонструвати свої вміння та роботи. Це дозволяє отримати зовнішню оцінку роботи гуртка, презентувати досягнення учнів та привернути нових учасників. Порада: Потрібно керівнику заздалегідь підготувати учнів до цієї події, забезпечити їм комфортну атмосферу.

5. *Участь у конкурсах та виставках.* Керівник гуртка заохочує учнів брати участь у міських, регіональних, всеукраїнських конкурсах та виставках. Це зовнішня, об'єктивна оцінка рівня підготовки учнів та якості роботи гуртка. Це також сильний мотиваційний фактор для самих дітей. Порада: Педагогу слід допомагати гуртківцям готуватися до конкурсів та надавати необхідну підтримку.

Комбінуючи ці методи, можна отримати найбільш повну та багатогранну картину ефективності роботи гуртка, що дозволить постійно вдосконалювати навчальний процес та створювати максимально сприятливі умови для розвитку кожного учня та формування компетентностей гуртківців [40].

Ефективна система оцінювання роботи гуртка для зворотного зв'язку має бути комплексною, безперервною та орієнтованою на розвиток. Вона поєднує різні методи та інструменти, щоб отримати максимально повну картину прогресу учнів.

1. Початкова діагностика (вхідний контроль)

Мета: Визначити початковий рівень знань, умінь та навичок гуртківців на початку навчального року. Це допоможе адаптувати програму під реальні потреби групи та виявити індивідуальні особливості.

Методи:

- **Коротка анкета:** прості питання про попередній досвід, інтереси, очікування від гуртка.
- **Тестові завдання:** базові питання для перевірки мінімально необхідних знань.
- **Просте практичне завдання:** наприклад, створити найпростішу композицію з 2-3 елементів (для флористики). Оцінюється не результат, а підхід, вміння працювати з матеріалами.
- **Бесіда:** індивідуальне спілкування для виявлення мотивації та базових уявлень.

Частота проведення: один раз на початку навчального року (перші 1-2 заняття).

2. Поточне (формувальне) оцінювання

Мета: Відстежувати прогрес учнів протягом року, надавати своєчасний зворотний зв'язок, виявляти труднощі та коригувати навчання. Це найважливіший етап, оскільки він спрямований на навчання, а не лише на контроль.

Методи:

- **Спостереження:** керівник гуртка постійно спостерігає за роботою учнів на заняттях: як вони взаємодіють, вирішують проблеми, застосовують нові знання. Ведення коротких нотаток про кожного учня.

- **Аналіз практичних робіт:** оцінка кожної виконаної роботи за чіткими критеріями (акуратність, оригінальність, відповідність завданню, застосування вивчених технік).
- **Самооцінка та взаємооцінка:** учні оцінюють власні роботи та роботи однолітків за заданими критеріями. Це розвиває критичне мислення та вміння обґрунтовувати свою думку.
- **Короткі усні опитування/бесіди:** швидка перевірка розуміння матеріалу на початку або в кінці заняття.
- **«Щоденник успіху»:** учні можуть вести невеликі щоденники, де записують, що нового вони дізналися, що їм вдалося, а що викликало труднощі.

Частота проведення: постійно, на кожному занятті або після завершення кожного міні-проєкту/теми.

3. Підсумкове оцінювання

Мета: Оцінити рівень сформованості компетентностей наприкінці навчального року або після завершення великого тематичного блоку.

Методи:

- **Фінальний проєкт:** учні створюють комплексну роботу, яка демонструє всі набуті за рік знання та вміння. Це може бути індивідуальний або груповий проєкт.
- **Портфоліо:** збірка найкращих робіт учня за рік (фотографії, креслення, описи проєктів). Портфоліо показує динаміку розвитку.
- **Підсумкове тестування:** комплексний тест, що охоплює основні теми та перевіряє застосування знань (додаток Б).
- **Презентація досягнень:** учні презентують свої фінальні роботи або портфоліо перед групою, батьками, адміністрацією.

Частота проведення: один-два рази на рік (наприклад, після першого семестру та в кінці року).

4. Зворотний зв'язок та рефлексія

Мета: надати учням інформацію про їхній прогрес, допомогти їм усвідомити свої сильні сторони та зони для розвитку.

Форми:

- **Індивідуальні бесіди:** регулярні короткі розмови про успіхи та труднощі.
- **Письмові коментарі:** детальні коментарі до практичних робіт, а не просто оцінка.
- **Анкети зворотного зв'язку:** для збору думок учнів про гурток та власне навчання.
- **Рефлексійні вправи:** запитання на кшталт «Що я сьогодні дізнався?», «Що було найскладнішим?», «Що я хочу покращити наступного разу?».

У таблиці 2.1. наведено приклад системи оцінювання ефективності роботи гуртка на рік

Таблиця 2.1.

Системи оцінювання ефективності роботи гуртка на рік

Етап оцінювання	Мета	Методи	Результат
Вхідний контроль (Вересень)	Визначити початковий рівень	Коротка анкета, просте практичне завдання, бесіда	Адаптація програми, формування груп
Поточне оцінювання (Протягом року)	Моніторинг прогресу, зворотний зв'язок	Спостереження, оцінка практичних робіт, само/взаємооцінка, короткі опитування	Корекція навчання, індивідуальна підтримка
Проміжна атестація (Січень-лютий)	Оцінка за півроку	Міні-проект, тематичний тест, презентація робіт	Звіт про проміжні досягнення
Підсумкове оцінювання (Травень)	Оцінка кінцевих компетентностей	Фінальний проект/портфоліо, підсумковий тест, презентація	Загальна оцінка прогресу, сертифікати

Така цілісна системи оцінювання компетентностей гуртківців протягом року дозволяє не лише підтримувати та стимулювати розвиток гуртківців та фіксувати результати, а й відстежувати динаміку розвитку кожного з них, надавати своєчасний зворотний зв'язок та адаптувати навчальний процес.

ВИСНОВКИ

Під час виконання магістерської роботи було зроблено наступні ключові висновки:

Дослідження підтвердило, що флористика – це більше, ніж просто декор; це мистецтво формування емоційно-естетичного мікроклімату приміщення. Вона виступає як інструмент психологічної гармонізації, оскільки природні матеріали (квіти, листя, гілки) позитивно впливають на настрій та самопочуття людини. Доведено, що ретельно підібрані та скомпоновані рослинні форми забезпечують візуальний центр і додають інтер'єру динаміки, індивідуальності та відчуття живої присутності, що не може бути досягнуто виключно за допомогою неживих предметів.

Було встановлено, що витoki мистецтва флористики сягають глибокої давнини і пов'язані з культовими обрядами та традиціями різних народів (наприклад, Ікебана в Японії, вінки у Стародавній Греції та Римі). Її еволюція відображає зміну естетичних уподобань – від символічного використання рослин у середньовіччі до розквіту композиційного мистецтва у період бароко та рококо. Вивчення витоків дозволяє розуміти сучасні флористичні стилі не як ізольовані явища, а як частину безперервного культурного діалогу між людиною та природою.

Огляд популярних стилів у флористиці показав їхнє значення для формування естетичної культури та фундаментальної компетентності особистості, що дозволяє свідомо обирати техніку та композицію, відповідає архітектурним особливостям приміщення та індивідуальним вподобанням, забезпечуючи стилістичну єдність оформлення.

Визначено, що важливі чинники організації роботи гуртка художньо-естетичного спрямування включають створення безпечного, надихаючого середовища, забезпечення матеріально-технічної бази та ретельне планування навчально-виховного процесу. Вони формують оптимальне

освітнє середовище, яке є необхідною умовою для розвитку художніх здібностей гуртківців.

Нами створено програму гуртка «Флористичне мистецтво в інтер'єрі», яка є компетентнісно орієнтованою, поєднує теорію з практикою та забезпечує послідовний розвиток художніх і технічних навичок гуртківців.

Для забезпечення високої якості навчання необхідно використовувати активні та інтерактивні методи, зокрема: проєктний метод для створення реальних композицій для оформлення конкретних зон (наприклад, куточок класу, святковий стіл); майстер-класи та демонстрації для наочного представлення складних технік і прийомів; аналіз творів мистецтва для вивчення флористичних робіт відомих майстрів для розвитку критичного мислення та естетичного сприйняття. Ефективна реалізація процесу вимагає також індивідуалізації навчальних завдань і забезпечення постійної практичної діяльності учнів.

Підкреслено важливість сучасних підходів до організації візуального супроводу (використання презентацій, відеоуроків, онлайн-ресурсів), які значно підвищують ефективність навчального процесу, роблять його більш доступним і динамічним та посилюють мотивацію учнів.

Зворотний зв'язок має бути конструктивним і мотивуючим, спрямованим на визначення сильних сторін та зон для розвитку, а не лише на виставлення балів. Це дозволяє керівнику своєчасно коригувати програму та методи роботи, підвищуючи загальну ефективність гуртка.

Проведена робота підтверджує, що організація гуртка «Флористичне мистецтво в інтер'єрі» є актуальною та ефективною формою позашкільної освіти, яка не тільки розвиває художньо-естетичні здібності молоді, але й формує практичні навички, необхідні для творчого оформлення життєвого простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білодід Ю. М., Поліщук О. П. Основи дизайну : навч. посібник. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2004. 240 с.
2. Биков В. Ю., Лапінський В. В. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення *Комп'ютер у школі та сім'ї*. № 3. 2012. С. 3-6.
3. Белова В. А. Основи флористики : навчальний посібник для позашкільних навчально-виховних закладів. Котовськ, 2010. 59 с.
4. Букет. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Букет>
5. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Київ: Оберіг, 1993. 590 с.
6. Гілтон Картер Дикі інтер'єри. Красиві рослини в чудових просторах. Київ: ArtHuss, 2021. 224 с.: іл.
7. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
8. Джейн Пекер. Курс флористики. Прості техніки створення дивовижних квіткових композицій. /переклад Людмили Горин. Київ: В-во ArtHuss, 2024. 160 с. : іл.
9. Джессіка Ру. Флорографія. Ілюстрований довідник з вікторіанської мови квітів. Київ: В-во ArtHuss, 2024. 224 с. : іл.
10. Дячук П.В., Перфільєва М.В., Перфільєва Л.П. Флористика: навчальний посібник. Умань, ПП Жовтий 2013. 182 с.
11. Етика та естетика : навчальний посібник / За ред. В. Л. Петрушенко. Львів: Видавництво «Новий світ – 2000», 2020. 304 с
12. Закон України «Про освіту» (2017 р., з подальшими змінами). URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
13. Закон України «Про позашкільну освіту» (2000 р., з подальшими змінами). URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2241/>

14. Ігор Джосіфовіч, Джудіт де Граф. Міські джунглі або як рослини допомагають нам творити гармонію і стиль. Київ: ArtHuss, 2020. 176 с.: іл.
15. Ікебана. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/Ікебана>
16. Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» : методичний посібник / А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко, В. В. Мачуський; за ред. В. В. Мачуського. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 223 с.
17. Йоганесс Іттен. Мистецтво кольору. Суб'єктивний досвід і об'єктивне пізнання як шлях до мистецтва. Київ: ArtHuss, 2022. 96 с.: іл.
18. Квітникарство закритого ґрунту: навч. посібник. / Слепцов Ю.В., Якубенко Б.Є., Богданова В.Д., Поздняков І.О., Андрусик Р.В.; Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ: Видавничий дім Кондор, 2019. 174 с., 74 с.: іл.
19. Крупкіна Л. І. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Фітодизайн закритого середовища». Київ : Видавничий центр НАУ, 2007. 61 с.
20. Кучерявий В.П., Кучерявий В.С. Озеленення населених місць: підручник. Львів: «Новий Світ-2000», 2024. 666 с.
21. Меженський В.М., Меженська Л.О. Сучасна систематика квіткових рослин. Ч. 1 : Навчальний посібник. Київ : Вид-во Ліра-К, 2020. 383 с. : рис., фото.
22. Меженський В.М., Меженська Л.О. Сучасна систематика квіткових рослин. Ч. 2 : Навчальний посібник. Київ : Вид-во Ліра-К, 2020. 557 с. : рис.
23. Меженський В.М., Меженська Л.О. Сучасна систематика квіткових рослин. Ч. 3 : Навчальний посібник. Київ : Вид-во Ліра-К, 2020. 811 с. : рис.
24. Навчальні програми з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: еколого-біологічний профіль, агробіологічний профіль: збірник /за загальною редакцією доктора педагогічних наук В.В. Вербицького. Київ: НЕНЦ, 2024. 311 с.

25. Перекладаємо слово фітодизайн. URL:
<https://slovotvir.org.ua/words/fitodyzain>
26. Потапський Ю.В., Безвіконний П.В. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт з дисципліни «Фітодизайн закритого середовища». Кам'янець-Подільський:ЗВО «ПДУ», 2023. 88 с.
27. Прокопович Т. Основи кольорознавства: навчальний посібник. Друге видання, доповнене, перероблене. Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. 124 с.
28. Пузиренко Я. Декоративна флористика. Мистецтво квіткового дизайну. навч. посіб. Київ : В-во Кондор, 2024. 232 с.
29. Розвиток творчих здібностей дітей на заняттях еколого-натуралістичного напрямку на тему «Флористика – майстерня природи» URL:
<https://naurok.com.ua/rozvitok-tvorchih-zdibnostey-ditey-na-zanyattyah-ekologo-naturalistichnogo-napryamu-na-temu-floristika---maysternya-prirodi>
30. Стилi та напрямки у флористицi URL: https://www.vashsad-ua.translate.google/plants/room_plants/floristry/articles/show/6350/?_x_tr_sl=ru&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=wapp
31. Тема: Букет – вид композиції. Формування букетів. Основні лінії аранжування. Складання букетів із штучних квітів. URL:
<https://vseosvita.ua/library/tema-buket-vid-kompozicii-formuvanna-buketivosnovni-linii-aranzuvanna-skladanna-buketiv-iz-stucnih-kvitiv-33493.html>
32. Теорія та методика навчання технології: навчальний посібник / І.П.Андросчук, О.М. Коберник, А.Ю. Цина та ін., за заг. ред. О.М.Коберника. Умань: ФОП Жовтий О.О. 2014. 479 с.
33. Трудове навчання в школі: проектно-технологічна діяльність. 5-12 класи / За ред. О. М. Коберника. Харків.: Вид. група «Основа», 2010. 256 с.
34. Урок: Сучасні стилі та напрямки флористики та фітодизайну. URL:
<https://vseosvita.ua/lesson/suchasni-styli-ta-napriamky-florystyky-ta-fitodyzainu-238210.html>
35. Фітодизайн: URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

36. Флористика (дизайн). URL:
[https://uk.wikipedia.org/wiki/Флористика_\(дизайн\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Флористика_(дизайн))
37. Флористика для початківців: URL: <https://krasuni.in.ua/xobb-ta-rukodllya/1475-floristika-dlya-pochatkvczv.html>
38. Флористика як мистецтво: історія та сучасні тенденції.
 URL:https://bloombyhappydoll.com/floristika-jak-mistectvo-istorija-ta-suchasni-tendencii/?srsltid=AfmBOorsRBZb5pANh4IyeKMwkqZfq0J9HL1r1r9TFq69ekbi gn_VezLO
39. Форми та види квіткових букетів: гід по сучасній флористиці. URL:
https://flowers.ua/ua/articles/formy-ta-vydy-kvitkovykh-buketiv?srsltid=AfmBOoogfdQAmiy_84J8LLggcP3quYMuQIEYbHPSrqCn76sX3hbEkmOZ
40. Формування у вихованців позашкільних навчальних закладів базових компетентностей : монографія / В. В. Вербицький, А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко, О. П. Липецький, О. В. Просіна та ін ; за ред. В. В. Мачуського. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. – 330 с.
41. Фріда Рамстедт. Мистецтво затишку. Практичний посібник зі стилю та дизайну інтер'єру. Київ: ArtHuss, 2021. 240 с.: іл.
42. Художньо-естетичне виховання творчої особистості засобами позашкільної освіти : методичний посібник / упорядн. В.Ю. Гаврилук, Т.А. Слободянюк, А.А. Розумнюк; КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти». Біла Церква : КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. 144 с.
43. Царенок А. В. Естетика: навчально-методичний посібник. Чернігів : НУ «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2023. 104 с.
44. Чернілевський Д.В. Реалізація сучасних педагогічних технологій: креативний підхід. Креативна педагогіка. № 12. 2017. С.27-32.
45. Швець І. В. Декоративне квітникарство : робоча програма навчальної дисципліни. Київ. Національний університет культури і мистецтв, Кафедра дизайну і технологій. Київ: Ліра-К, 2022. 47 с.

46. Шумега С.С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єра: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 300 с.
47. Ювал Зоммер. Велика книга квітів. Харків: Ранок, 2022. 64 с.: іл.
48. Які бувають форми і види квіткових букетів. URL: <https://www.annetflowers.com.ua/ua/news/kakie-byvayut-formy-i-vidy-cvetochnyh-buketov?srsltid=AfmBOoocRP5Name4oDrJ2p3Gth-wu-p8jqSuA5EJDIElhz5g1hXC8Ex>

Д О Д А Т К И

Додаток А

Анкета для оцінки ефективності роботи гуртка «Флористичне мистецтво в інтер'єрі»

Дорогий друже! Будь ласка, дай відповіді на запитання цієї анкети. Твої відповіді допоможуть нам зробити заняття гуртка ще цікавішими та кориснішими. Анкета анонімна, тому будь щирим (-ою).

1. Загальна інформація (необов'язково):

- Твій вік: _____
- Скільки часу ти відвідуєш гурток? (наприклад, менше року, 1-2 роки, більше 2 років) _____

2. Зміст та цікавість занять:

- Наскільки цікавими для тебе є заняття гуртка?
 - Дуже цікаві
 - Цікаві
 - Середньо
 - Малоцікаві
 - Зовсім нецікаві
- Які теми або види робіт тобі подобаються найбільше? (Можна обрати декілька варіантів)
 - Складання букетів з живих квітів
 - Робота із сухоцвітами
 - Створення композицій для інтер'єру
 - Вивчення символіки квітів та кольорів
 - Робота з природними матеріалами (шишки, гілки, мох)
 - Виготовлення декоративних елементів
 - Екскурсії та майстер-класи
 - Інше (напиши, що саме): _____
- Які теми або види робіт тобі здаються найменш цікавими або складними? (Напиши, що саме): _____
- Чи хотів би ти вивчати щось нове, чого ще не було на заняттях? Якщо так, то що саме? _____

3. Робота керівника гуртка:

- Наскільки зрозуміло керівник пояснює новий матеріал?
 - Завжди зрозуміло
 - Здебільшого зрозуміло
 - Іноді буває незрозуміло
 - Часто незрозуміло

- Чи отримуєш ти достатньо допомоги та порад від керівника під час практичної роботи?
 - Завжди
 - Здебільшого
 - Іноді
 - Рідко
- Чи заохочує керівник твої власні ідеї та експерименти?
 - Так, завжди
 - Часто
 - Іноді
 - Рідко
 - Ні

4. Умови для творчості:

- Чи достатньо матеріалів та інструментів для роботи на заняттях?
 - Так, завжди достатньо
 - Здебільшого достатньо
 - Іноді не вистачає
 - Часто не вистачає
- Чи комфортно тобі працювати в приміщенні гуртка? (Освітлення, простір, чистота)
 - Так, дуже комфортно
 - Комфортно
 - Середньо
 - Некомфортно

5. Особистий розвиток:

- Чи відчуваєш ти, що твої творчі здібності розвиваються завдяки заняттям у гуртку?
 - Так, значно
 - Так, помітно
 - Так, але не дуже
 - Ні
- Чи допомагає тобі гурток розвивати естетичний смак та бачити красу навколо?
 - Так, дуже допомагає
 - Допомагає
 - Частково допомагає
 - Ні
- Чи відчуваєш ти більше впевненості у своїх силах після відвідування гуртка?
 - Так
 - Частково

- Ні

6. Загальні враження та пропозиції:

- Що тобі найбільше подобається у гуртку?

- Що б ти хотів(-ла) змінити або покращити в роботі гуртка?

- Чи порекомендував(-ла) би ти цей гурток своїм друзям?

- Так, обов'язково
- Так
- Можливо
- Ні

Дякуємо за твої відповіді!

Приклад комплексного тестування

1. Які форми букетів та композицій розрізняють у флористиці?
(Оберіть всі правильні варіанти)

- а) Кулеподібні б) Овальні в) Спіральні
г) Трикутні д) Вертикальні е) Серпоподібні

2. Встановіть відповідність між терміном та його визначенням:

Термін	Визначення	Відповідність
1. Фітодизайн	А) Мистецтво складання художніх композицій з рослинних матеріалів. Б) Зібрана разом естетична зв'язка зрізаних квітів. В) Процес створення квіткової композиції, що включає вибір та розміщення рослин. Г) Дизайн приміщень, в основі якого лежить використання природних компонентів (квітів, рослин, каміння тощо).	1 – ____
2. Флористика		2 – ____
3. Букет		3 – ____
4. Аранжування		4 – ____

3. Зіставте флористичний стиль з його характерною особливістю:

Стиль	Особливість	Відповідність
1. Вегетативний стиль	А) Композиції зі зрізаних квітів, розташованих рядами (горизонтально або вертикально). Б) Створення щільної композиції з великої кількості різних квітів, що виглядає як єдине ціле. В) Аранжування, що враховує індивідуальні особливості рослин, їх природне середовище та форму росту. Г) Мінімум матеріалів, акцент на чітких лініях та геометричних фігурах, часто асиметричне розміщення.	1 – ____
2. Декоративний стиль		2 – ____
3. Форма-лінійний стиль		3 – ____
4. Паралельний стиль		4 – ____

4. Вкажіть дві ключові відмінності між **симетричним** та **асиметричним** розміщенням елементів у квітковій композиції.

- _____
- _____

5. Порівняйте символічне значення **сосни** та **квітучої гілки сливи** в японській флористичній культурі. Чим вони схожі, а чим відрізняються?

6. Класифікуйте перелічені інструменти за їхнім основним призначенням (для різання / для фіксації / допоміжні):

- Секатор: _____
- Флористична піна: _____
- Кусачки: _____
- Квіткові шпильки: _____
- Флористична стрічка: _____
- Садові ножиці: _____

7. Розділіть перелічені природні матеріали на дві групи: «для живих композицій» та «для сухих композицій/колажів». (Деякі можуть бути в обох групах).

- Свіжі троянди
- Засушені колоски
- Мох
- Ягоди горобини
- Хвойні гілки
- Пресоване листя
- Каштани
- Для живих композицій:

- Для сухих композицій/колажів:

8. У кожному рядку знайдіть один елемент, який не відповідає групі, і коротко поясніть, чому ви так вважаєте.

а) матеріали для вегетативного стилю: *Мох, кора, гілки, пластикові намистини, каміння.*

- Зайвий елемент: _____
- Пояснення: _____

б) інструменти для обрізки: *Секатор, ножиці, флористичний ніж, клейовий пістолет.*

- **Зайвий елемент:** _____
- **Пояснення:** _____

в) квіти для букета в стилі «Прованс»: *Лаванда, троянда Девіда Остіна, орхідея Фаленопсис, польові ромашки.*

- **Зайвий елемент:** _____
- **Пояснення:** _____

9. Зіставте рослини з їхньою типовою роллю в композиції.

Рослина	Роль у композиції	Відповідність
1. Монстера	А) Акцентна рослина	1 – _____
2. Гіпсофіла	Б) Основна (скелетна)	
3. Орхідея	рослина	2 – _____
4. Салал (листя)	В) Відтіняюча (фонова)	3 – _____
	рослина	
	Г) Наповнювач (допоміжна	4 – _____
	рослина)	